

**RÅDET FOR
DEN EUROPÆISKE UNION**

**Bruxelles, den 3. juni 2003 (16.06)
(OR. en)**

10081/03

**UEM 107
ECOFIN 168
SOC 239
MI 132
EDUC 97**

RAPPORT

fra: Rådet (økonomi og finans)
til: Det Europæiske Råd i Thessaloniki (den 19.-20. juni 2003)

Vedr.: Rapport fra Rådet (økonomi og finans) til Det Europæiske Råd om de overordnede retningslinjer for medlemsstaternes og Fællesskabets økonomiske politik (for perioden 2003-2005)

Vedlagt følger til delegationerne følgeskrivelsen (bilag I) samt Rådets rapport til Det Europæiske Råd om de overordnede retningslinjer for den økonomiske politik for perioden 2003-2005 (bilag II).

Rapporten blev vedtaget af Rådet (økonomi og finans) den 3. juni 2003.

Styrkelse af EU's økonomi

Med fremlæggelsen af disse overordnede retningslinjer for de økonomiske politikker for stats- og regeringscheferne ønsker økonomi- og finansministrene især at henlede opmærksomheden på tre hovedprioriteter for politiktiltagene i det kommende år, nemlig 1) at fremme vækst, 2) at øge vores arbejdsmarkeders fleksibilitet og 3) at sikre vores offentlige finansers holdbarhed. Dette vil også medvirke til bedre at formidle det påtrængende behov for at modernisere vore økonomier til Europas borgere.

Det er af afgørende betydning at opnå en større og holdbar vækst i vores økonomier gennem passende makro-økonomiske politikker og strukturelle reformer. Vi har gjort fremskridt med det økonomiske reforminitiativ, der blev vedtaget i Lissabon, men der er stadig meget der skal gøres. Vi må fremskynde reformen for at opnå mere fleksible økonomier, som kan udvise større smidighed overfor usikkerhed og pludselige forandringer.

Det er af afgørende betydning for tillid og vækst, at der i god tid sker en reel gennemførelse af de overordnede retningslinjer for de økonomiske politikker. Rådet (økonomi og finans) og Eurogruppen har en vital rolle at spille, når det gælder om at sætte EU's medlemsstater og Kommissionen i stand til i fællesskab at overvåge og anspore alle de politiske aktører til gennemførelse heraf.

1) Prioritering af vækst i Europa

Når vi ser på udsigterne for den økonomiske aktivitet i år, ser vi en meget lovende tendens til at øge væksten og dens potentiale ved gensidigt forstærkende vækst- og stabilitetsorienterede makroøkonomiske politikker og strukturreformer. Prisstabilitet med en udvikling i lønomkostningerne, som er på linje med produktivitetsudviklingen og sunde offentlige finanser er forudsætninger for genoprettelse af tilliden. Vi er derfor nødt til at opnå en passende balance mellem monetær og skattemæssig politik for at skabe et grundlag for styrkelse af indenlandsk efterspørgsel, jobskabelse og vækst. Vi er besluttet på at gennemføre den politikramme, der blev fastlagt af Det Europæiske Råd i foråret.

Ud over sunde makro-økonomiske politikker kræver det at gøre Europa til verdens mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi en øget investering i menneskelig og fysisk kapital. I den forbindelse bør EU og medlemsstaterne skabe rammer, der kan lette investeringer i forskning og udvikling samt i infrastruktur. Medlemsstaterne bør fjerne hindringerne for en anvendelse af teknologi, der omfatter hele økonomien, og bør også fremhjælpe forbindelserne mellem den offentlige og den private sektor til udnyttelse af forskningsresultater. Desuden bør medlemsstaterne prioritere SMV'ers inddragelse i forskning og udvikling gennem deltagelse i integrerede projekter. Gennemførelsen af det indre marked er et centralt element, når det drejer sig om at øge industriens konkurrenceevne og derved udvikle produktivitet og forretningsdynamik. Et fuldt integreret finansmarked vil navnlig bidrage til at formidle opsparinger med henblik på produktive investeringer.

2) Reforme for at skabe flere og bedre job

Øget beskæftigelse i Europa vil kræve langtrækkende strukturreformer. Vore arbejdsmarkeder skal blive mere effektive, åbne for alle og omstillingsparate med flere og bedre beskæftigelsesmuligheder for alle. Det er påtrængende nødvendigt, at der gøres en indsats for, at det kan betale sig at arbejde, så mennesker, der søger arbejde, ikke mister motivationen, fordi det medfører tab af ydelser og højere skatter. For de fleste medlemsstater kræver det, at de skal gennemføre reformer af skatteordninger for at mindske de indirekte lønomkostninger og øge incitamenterne til at komme i beskæftigelse. Ved fastlæggelse af sikkerheds- og minimumsnormer for arbejdskraften må vi finde en balance, der begunstiger beskæftigelsen og giver virksomhederne mulighed for fleksibilitet, så de kan leve op til de ændrede økonomiske vilkår. Et centralt mål er at øge deltagelsen i arbejdsmarkedet, navnlig blandt kvinder, personer over 50, lavtuddannede og langtidsledige. Vi skal også tilskynde til et tættere samarbejde om kvalifikationsstandarder i Europa, således at kvalifikationerne og erfaringerne i vidt omfang kan blive anerkendt og mobiliteten fremmet.

3) Reform af pensioner og sundhedssystemer

Europa står over for væsentlige demografiske ændringer i de kommende år, som vil lægge et øget pres på de offentlige finanser. For at undgå, at der lægges for store byrder på de kommende generationer, er de fleste medlemsstater nødt til ud over at konsolidere de offentlige finanser og øge beskæftigelsesgraden at iværksætte vidtrækkende reformer af pensioner og sundhedssystemer nu. Den demografiske lejlighed til at sætte ind med effektive reformer er hurtigt forpasset. Reformen er af den yderste vigtighed. Disse reformer opnås lettere og med større held, hvis de gennemføres bredt og koordineret.

**Rapport om
de overordnede retningslinjer
for medlemsstaternes og Fællesskabets økonomiske politik
(for perioden 2003-2005)**

INDHOLD

I.	Generelle økonomisk-politiske retningslinjer	7
1.	Realisering af det strategiske mål i Lissabon-strategien - den økonomiske politiks bidrag.....	7
2.	Styrkelse af EU's økonomi	8
2.1.	En vækst- og stabilitetsorienteret makroøkonomisk politik	9
2.2.	Økonomiske reformer for at øge EU's vækstpotentiale.....	11
2.3.	Styrkelse af holdbarheden	16
3.	Særlige udfordringer i forbindelse med euroområdet.....	22
II.	Landespecifikke økonomisk-politiske retningslinjer.....	26
1.	Belgien.....	26
2.	Danmark	30
3.	Tyskland	33
4.	Grækenland.....	39
5.	Spanien	44
6.	Frankrig	48
7.	Irland.....	53
8.	Italien	56
9.	Luxembourg.....	62
10.	Nederlandene	65
11.	Østrig	69
12.	Portugal.....	73
13.	Finland.....	78
14.	Sverige	82
15.	Det Forenede Kongerige.....	85

I. GENERELLE ØKONOMISK-POLITISKE RETNINGSLINJER

1. REALISERING AF DET STRATEGISKE MÅL I LISSABON-STRATEGIEN - DEN ØKONOMISKE POLITIKS BIDRAG

EU er kommet til et afgørende punkt i sin historie. Efter den succesfulde indførelse af eurosedler og -mønter står EU nu over for en historisk udvidelse, der vil øge antallet af medlemsstater til 25 og skabe en økonomisk enhed med en befolkning på over 450 millioner. Samtidig har verdensøkonomien været præget af adskillige usikkerhedsmomenter, der har kastet en mørk skygge over de økonomiske udsigter, i hvert fald på kort sigt, men muligvis også på mellemlang sigt.

I Lissabon fastsatte EU en ny strategisk målsætning for indeværende årti om at gøre Europa til "den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden, en økonomi, der kan skabe en holdbar økonomisk vækst med flere og bedre job og større social samhørighed". Det nuværende globale økonomiske miljø gør det endnu mere nødvendigt at få gennemført Lissabon-strategien i en fart. En succesfuld gennemførelse af strategien forudsætter, at der gennemføres samtidige og sammenhængende foranstaltninger på en lang række områder inden for den økonomiske politik, social- og arbejdsmarkedspolitikken og miljøpolitikken. Disse overordnede økonomisk-politiske retningslinjer tager højde for de krav, der skal opfyldes på kort sigt, og fokuserer samtidig på det bidrag, som den økonomiske politik i de næste tre år kan yde til Lissabon-dagsordenen. På linje med arrangementerne om strømlining og konklusionerne fra Det Europæiske Råds forårsmøde i Bruxelles er retningslinjerne centreret om de vigtigste økonomisk-politiske spørgsmål og prioriteter i de næste tre år. De er centrale i den politiske samordningsindsats, som understøtter den økonomiske styring i EU og medlemsstaterne. I retningslinjerne bekræftes EU's erkendelse af, at det er bydende nødvendigt at opnå højere og holdbare vækstrater, og dets beslutsomhed om at træffe de nødvendige foranstaltninger for at nå dette resultat. Sunde makroøkonomiske betingelser og politikker er en forudsætning for en holdbar forøgelse af den økonomiske velstand. En stærkere iværksætterånd, øgede investeringer i viden og innovation og reform af beskæftigelsessystemerne er afgørende for at øge produktiviteten og skabe nye muligheder for vækst. Bedre fungerende og mere konkurrenceprægede arbejds-, produkt- og kapitalmarkeder er en forudsætning for at skabe en mere fleksibel økonomi og øge den potentielle vækst. Der skal også tages passende hensyn til forhold, der vedrører den økonomiske, sociale og miljømæssige holdbarhed, for at sikre, at indsatsen vil give de forventede resultater på længere sigt.

Ud over disse overordnede økonomisk-politiske retningslinjer bør medlemsstaterne fuldt ud implementere beskæftigelsesretningslinjerne og de hertil knyttede henstillinger, der i henhold til traktaten (artikel 128, stk. 2) skal være i overensstemmelse med de overordnede retningslinjer.

De generelle økonomisk-politiske retningslinjer i del I gælder for alle medlemsstater og for Fælles skabet. Del I indeholder et afsnit om euroområdet, hvor dettes specifikke udfordringer behandles. Inden for den overordnede strategi kan de vigtigste økonomisk-politiske udfordringer være forskellige fra medlemsstat til medlemsstat som følge af forskelle i økonomisk udvikling, økonomiske udsigter, strukturer og institutioner. Under passende hensyn til disse forskelle fremsættes der i del II landespecifikke økonomisk-politiske henstillinger. De nye medlemsstater opfordres til at rette deres økonomiske politik ind efter disse retningslinjer, men den opdatering, der foretages af retningslinjerne i 2004, vil være en anledning til at se nærmere på disse landes situation og særlige økonomiske behov.

2. STYRKELSE AF EU'S ØKONOMI

Den økonomiske vækst har vist sig at blive betydeligt svagere end forventet. Væksten i BNP for blev træg i 2002, og de kortfristede indikatorer tyder på, at denne udvikling vil fortsætte i 2003. Ud over de seneste geopolitiske spændinger og aftagende eksternt efterspørgsel skyldes den svage vækst en utilstrækkelig modstandskraft over for stød. Denne usikkerhed afspejles af erhvervslivets og forbrugernes faldende tillid. De lavere oliepriser, opblødningen af geopolitiske spændinger efter afslutningen af konflikten i Irak, opsvinget på finansmarkederne og de forbedrede økonomiske vilkår giver bedre grundlag for øget vækst i anden halvdel af 2003. Opsvinget kan dog forventes at blive påvirket af en stadig større arbejdsløshed og fortsat svage økonomiske resultater i både finansielle og ikke-finansielle virksomheder.

Væksten i beskæftigelsen var støt frem mod udgangen af 2002, men i betragtning af at arbejdsmarkedssituationen afspejler den økonomiske udvikling med en vis forsinkelse, vil der sandsynligvis ske en vis forværring i beskæftigelsesudsigterne i 2003. Lønudviklingen har desuden været langsom til at tilpasse sig den lave vækst i produktiviteten.

Den samlede inflation har på det seneste ligget lidt over 2%. Kerneinflationen har været langsomt aftagende siden anden halvdel af 2002. I denne forbindelse ser det ud til, at stivheder fortsat står i vejen for hurtige tilpasninger. En faldende stigning i arbejdsomkostningerne pr. enhed skulle fremover føre til en afdæmpning af inflationen til under 2%.

På denne baggrund er det vigtigt, at den økonomiske politik skaber tillid og dermed bidrager til at tilvejebringe betingelserne for en stærkere intern efterspørgsel og jobskabelse på lang sigt såvel som en forøgelse af vækstpotentialet på mellemlang sigt. For at yde effektiv støtte til gennemførelsen af og tilsynet med de forskellige politikker skal de makroøkonomiske statistikker og de analytiske værktøjer være af højeste kvalitet.

2.1. En vækst- og stabilitetsorienteret makroøkonomisk politik

Den makroøkonomiske politik er afgørende for at opretholde vækst og beskæftigelse og for at bevare prisstabilitet. Den bør sigte på at støtte en afbalanceret vækst og på fuldt ud at udnytte det aktuelle vækstpotentiale. Den bør desuden sigte på at skabe rammevilkår, der fremmer tilfredsstillende opsparings- og investeringsniveauer. Når virksomhederne og borgerne lægger planer for fremtiden, skal de have tillid til, at prisstabiliteten og sunde offentlige finanser vil blive fastholdt. Opretholdelse af sunde makroøkonomiske vilkår afhænger af den politik, som centralbankerne og regeringerne fører, og af lønudviklingen.

De pengepolitiske myndigheder bør fastholde prisstabilitet i overensstemmelse med deres mandat. I overensstemmelse med traktaten, og uden at bringe prisstabilitetsmålet i fare, skal ESCB støtte den generelle økonomiske politik i Fællesskabet.

Der bør fortsat føres **finanspolitik** som en del af en helhedsstrategi, der fremmer væksten på mellemlang sigt. Medlemsstaterne bør gennem deres budgetpolitik bidrage til at stabilisere outputtet omkring en højere og holdbar væksttrend ved at lade de automatiske stabilisatorer slå fuldt og symmetrisk igennem over hele konjunkturforløbet og samtidig undgå uforholdsmæssigt store underskud og sikre strukturel konsolidering for derigennem at opnå budgetstillinger, der korrigeret for konjunkturudsving er tæt på balance eller udviser overskud. Derfor bør der ske en bedre koordinering af budgetpolitikkerne i overensstemmelse med Rådets rapport af 7. marts 2003, som Det Europæiske Råd tilsluttede sig på sit forårsmøde.

I forbindelse med overholdelsen af kravet om, at budgetsaldoen skal være tæt på balance eller udvise overskud, skal der især tages hensyn til landespecifikke omstændigheder, med henblik på navnlig: i) at sikre, at der altid er en tilstrækkelig sikkerhedsmargen, der også tager højde for, at de automatiske stabilisatorer skal kunne slå fuldt igennem uden at overskride referenceværdien på 3% af BNP, ii) at sikre de offentlige financers langsigtede holdbarhed og iii) at sikre overensstemmelse mellem udviklingen og kvaliteten i de offentlige finanser i stabilitets- og konvergensprogrammerne og kravet om, at budgetsaldoen skal være tæt på balance eller udvise overskud.

Medlemsstaterne bør navnlig:

- 1) nå eller opretholde budgetsaldi, der er tæt på balance eller udviser overskud over hele konjunkturforløbet; lande med underskud, der er større end stabilitets- og vækstpagtens krav om, at budgetsaldoen skal være tæt på balance eller udvise overskud, skal forbedre deres konjunkturkorrigerede budgetstilling; lande med uforholdsmæssigt store underskud skal korrigere disse i overensstemmelse med stabilitets- og vækstpagten.
- 2) med forbehold af dette undgå en procyklisk økonomisk politik, der modvirker, at de automatiske stabilisatorer får et symmetrisk spillerum over hele konjunkturforløbet. Det har særlig betydning ved gunstige vækstbetingelser.

Lønudviklingen bør bidrage til stabile makroøkonomiske vilkår og til et beskæftigelsesvenligt policy mix.

Medlemsstaterne bør fremme hensigtsmæssige rammevilkår for lønforhandlingerne mellem arbejdsmarkedets parter. Det er vigtigt at:

- 3) sikre, at de nominelle lønstigninger er forenelige med prisstabilitet og produktivetsgevinsterne. Udviklingen i lønomkostningerne bør navnlig forblive moderat i en situation med en mulig konjunkturbetinget stigning i produktiviteten eller midlertidig øget inflation. Det vil give virksomhederne mulighed for at øge deres jobskabende investeringer. Fremme den makroøkonomiske dialog i et produktivetsorienteret lønpolitisk klima.

2.2. Økonomiske reformer for at øge EU's vækstpotentiale

Strukturreformer er afgørende for at øge EU's vækstpotentiale. For at opnå flest mulige synergi-effekter gennemføres de bedst på en generel og samordnet måde. Ved at indføre mere fleksibilitet i økonomien bidrager de til makroøkonomisk stabilitet og modstandskraft over for stød. Strukturreformer på forskellige områder kan desuden, navnlig hvis de gennemføres sammen, skabe væsentlige fordele og reducere tilpasningsomkostningerne også på kort sigt, hvis synergieffekten udnyttes. For eksempel vil det øgede arbejdskraftudbud, der skabes af arbejdsmarkedsreformer, hurtigere kunne udnyttes, hvis der opstår nye forretningsmuligheder som følge af produkt- og kapitalmarkedsreformer. Omvendt kan de nye forretningsmuligheder, der følger af produkt- og kapitalmarkedsreformer, kun udnyttes, hvis der er uddannede og faglærte arbejdstagere til rådighed.

i) Mod fuld beskæftigelse: Flere og bedre job

De menneskelige ressourcer er fortsat i høj grad underudnyttet i EU. Dette fremgår af de forholdsvis lave beskæftigelsesfrekvenser i EU og den lave stigning i arbejdsproduktiviteten (sidstnævnte behandles i afsnit 2.2.ii). Hovedårsagen til, at BNP per capita ligger et godt stykke under niveauet i USA, er den, at færre er beskæftiget - i forhold til den samlede befolkning i den arbejdsdygtige alder - og at de personer, der er beskæftiget, arbejder færre timer. Arbejdsmarkedsreformer, der øger udbuddet af arbejdskraft og gør det lettere at tilpasse arbejdsmarkedene til ændringer i de økonomiske vilkår, er derfor af stor betydning for økonomierne i EU. Sådanne reformer skal sikre, at **det kan betale sig at arbejde**. Mange er i virkeligheden blevet tilskyndet til at forlade arbejdsmarkedet eller til at forblive inaktive, f.eks. på grund af forholdsvis gavmilde eller løst håndhævede overførselsindkomstordninger eller på grund af incitamentet til tidlig tilbagetrækning. Når de søger arbejde, må de ofte regne med høje effektive marginalsattesatser og inddragelse af sociale ydelser.

Mangelen på børnepasningsfaciliteter gør det desuden vanskeligere at begynde at arbejde, navnlig for kvinder. Nogle, specielt lavtuddannede eller personer, der bor i dårligere stillede områder, må konstatere, at de er **for dyre at ansætte**, hvilket peger på, at der både er behov for, at uddannelsens og erhvervsuddannelsens kvalitet skal forbedres (som påpeget i afsnit ii), og at lønningerne bedre skal afspejle produktiviteten. Unødigt restriktive arbejdsmarkedsordninger er til gavn for etablerede lønmodtagere, men det sker på bekostning af dem, der er marginaliseret på arbejdsmarkedet, idet de gør det for dyrt for firmaerne at foretage nyansættelser og øger derved risikoen for langtidsarbejdsløshed. En opblødning af unødigt restriktive bestemmelser om sikkerhed i ansættelsen, bedre regulering og en mere fleksibel arbejdstilrettelæggelse - f.eks. bedre muligheder for deltidsarbejde for dem, der ønsker det, og fleksible arbejdstider - rigtigt afbalanceret med en passende sikkerhed i beskæftigelsesforholdene, ville derimod gøre det lettere for mange at komme ind i arbejdsstyrken og for virksomheder at ansætte dem. Hindringer og negative incitamenter for arbejdskraftens mobilitet - både den geografiske og faglige mobilitet - hæmmer også arbejdsmarkedets funktion og viser, at der er store muligheder for at skabe bedre overensstemmelse mellem udbuddet af job og de menneskelige ressourcer, der er til rådighed. I denne sammenhæng vil det være af afgørende betydning, at vandrende arbejdstagere integreres effektivt på arbejdsmarkedet.

At skabe betingelserne for fuld beskæftigelse, bedre kvalitet og produktivitet på arbejdet, større samhørighed og rummeligere arbejdsmarkeder er af afgørende betydning for Lissabon-strategien og er blevet de overordnede mål i den europæiske beskæftigelsesstrategi. En bedre udnyttelse af de menneskelige ressourcer er en topprioritet i Lissabon-strategien. Det afspejles i de mål, EU's stats- og regeringschefer har opstillet for den samlede beskæftigelsesfrekvens, for kvindernes og de ældre arbejdstageres beskæftigelsesfrekvens og opfordringen til, at den faktiske tilbagetrækningsalder i EU forhøjes med fem år. En opfyldelse af disse mål ville være et vigtigt skridt hen imod realiseringen af den overordnede målsætning om en beskæftigelsesfrekvens på 70% senest i 2010. Højere beskæftigelsesfrekvenser ville direkte bidrage til en højere vækst. De er et element i den fastlagte trestrengede strategi til tackling af de budgetmæssige virkninger af befolkningens aldring. For at nå disse mål må man tackle årsagerne til den høje arbejdsløshed og lave deltagelse i arbejdsstyrken i EU. **Indsatsen for at forbedre incitamenterne, så det kan betale sig at arbejde, for at fremme jobskabelse og for at effektivisere arbejdsmarkedet er i denne forbindelse af stor betydning.**

Som led i reformerne for at øge beskæftigelsen bør medlemsstaterne resolut implementere alle beskæftigelsesretningslinjer og de henstillinger, der er rettet til dem, og som behandler beskæftigelsesspørgsmålene mere indgående. For at bidrage til at øge EU's vækstpotentiale og tackle de budgetmæssige konsekvenser af befolkningens aldring bør medlemsstaterne i de kommende tre år:

- 4) forbedre de kombinerede incitamentsvirkninger fra skatte- og overførselsindkomssystemerne, reducere de høje effektive marginalsattesatser for at reducere arbejdsløsheds- og fattigdomsfælder og øge forrentningen af den menneskelige kapital, sænke skatter og ydelser, der hæmmer udbud af og efterspørgsel efter lavtlønnede. Forbedre udformningen og administrationen af ydelser, så de virker arbejdsfremmende, overveje dækningsgradernes struktur samt niveauet, varigheden og/eller kriterierne for tildeling af sociale ydelser i overensstemmelse med anbefalingerne i årsrapporten for 2003 fra Udvalget for Økonomisk Politik om strukturreformer og samtidig bevare et passende niveau for social beskyttelse og sikre, at socialhjælps- og dagpengemodtagere får en effektiv bistand til at finde et arbejde (jf. også beskæftigelsesretningslinje 8)
- 5) sikre, at lønforhandlingssystemerne giver mulighed for, at lønningerne afspejler produktiviteten, sådan at der tages hensyn til produktivitetsforskelle på tværs af kvalifikationer og lokale arbejdsmarkedsbetingelser.
- 6) tage arbejdsmarkedsordninger op til revision samtidig med, at man respekterer for den rolle, arbejdsmarkedets parter traditionelt spiller i de enkelte medlemsstater, navnlig ved at bløde op på unødigt restriktive bestemmelser om sikkerhed i ansættelsen og tage de ordninger op, der vedrører ansættelseskontrakter og lovgivning om sikkerhed i ansættelsen, samt fremme en mere fleksibel og nyskabende arbejdstilrettelæggelse (jf. også beskæftigelsesretningslinje 3).
- 7) lette arbejdskraftens mobilitet, både geografisk (i de enkelte lande og mellem landene) og fagligt, navnlig ved at fremme anerkendelse af kvalifikationer og overførsel af socialsikrings- og pensionsrettigheder, ved at eliminere hindringer for mobiliteten i forbindelse med boligmarkedet og ved at fremme livslang læring (jf. også beskæftigelsesretningslinje 3 og 4).
- 8) sikre en effektiv aktiv arbejdsmarkedspolitik, idet der tages særligt hensyn til personer, der har de største vanskeligheder på arbejdsmarkedet, og foretages en nøje vurdering af virkningerne (jf. også beskæftigelsesretningslinje 1 og 7).

- ii) Mod en konkurrencedygtig og dynamisk videnbaseret økonomi med bedre job: Øget produktivitet og erhvervsdynamik

At øge EU's vækstpotentiale afhænger ikke blot af jobskabelse, men også af, at arbejdskraftsproduktiviteten og erhvervsdynamikken stimuleres yderligere. I en situation med en gradvis faldende arbejdsstyrke i forbindelse med befolkningens aldring er yderligere produktivitetstigninger afgørende for at opretholde og øge den fremtidige levestandard. Øget produktivitet giver mulighed for en højere realløn og øger grundlaget for nye investeringer. Inden for offentlige tjenesteydelser dæmper den omkostningstrykket og giver en højere kvalitet for en given finansieringsramme. For at øge produktiviteten er det nødvendigt fuldt ud at udnytte fordelene ved det indre marked, at foretage omkostningseffektive investeringer i færdigheder, viden, innovation og organisationsændringer og i højere grad at anvende nye teknologier. Samtidig er der behov for en meget stærkere erhvervsdynamik for at forbedre de europæiske virksomheders konkurrencestilling. Arbejdskraftens produktivitetstigninger afhænger i høj grad af øgede og mere effektive **investeringer i fysisk kapital** ("capital deepening") og i **viden og innovation**. At stræbe efter kvalitet i arbejdet og forbedring af de menneskelige ressourcers overordnede kvalitet gennem investeringer og større uddannelseseffektivitet vil bidrage til at øge den menneskelige kapital og arbejdskraftens produktivitet. Lige adgang til uddannelse og erhvervsuddannelse vil også øge produktiviteten og forbedre mulighederne for at finde et job. Både jobkvalitet og foranstaltninger til at øge arbejdskraftudbuddet og fremme en aktiv aldring behandles detaljeret i beskæftigelsesretningslinjerne.

Både den offentlige og private sektor skal bidrage, hvis Lissabon-målene skal realiseres. Regeringerne kan bidrage ved at anvende de offentlige midler så effektivt som muligt, ved at omkanalisere offentlige udgifter over mod vækstskabende omkostningseffektive investeringer, menneskelig kapital og viden inden for rammerne af de overordnede budgetrestriktioner og ved at søge at opnå en højere løftestangsvirkning af den offentlige støtte til private investeringer. Navnlig investeringer i europæisk nøgleinfrastruktur, såsom transeuropæiske net, har topprioritet på EU-plan. Den største del af stigningen i investeringerne skal komme fra den private sektor. Politikken skal derfor tage sigte på at forbedre de **økonomiske rammevilkår**, der skal tilskynde virksomhederne til at innovere, investere og vokse. Dette indebærer at fremme konkurrence på produkt- og kapitalmarkederne, sikre ensartede spilleregler for firmaer i EU, fremme iværksætterlysten og sikre et regelværk af høj kvalitet, at øge investortilliden og belønne investeringer i viden og innovation.

Det indre marked spiller en væsentlig rolle i denne forbindelse, herunder integrationen af de finansielle markeder som vist i nogle nylige undersøgelser. Der er navnlig behov for at udnytte muligheden for en fuldstændig markedsåbning, der vil fremme vækst og beskæftigelse i servicesektoren. Kommissionen har fremlagt en ny og strømlinet strategi for det indre marked for perioden 2003-2005 med nye forslag om at udnytte det indre markeds fulde potentiale med sigte på vækst, jobskabelse og konkurrenceevne.

Samtidig kan en større udbredelse af viden og innovation i alle medlemsstaterne være et stærkt incitament til en højere vækstrate i EU på lang sigt. I dette perspektiv kan politikker med henblik på en bedre integration af innovation og uddannelsessystemer på nationalt plan spille en væsentlig rolle.

Medlemsstaterne bør i de kommende tre år navnlig:

- 9) fremme konkurrencen på vare- og tjenestemarkederne, navnlig ved: i) at øge gennemførelsesgraden for direktiverne om det indre marked i overensstemmelse med de fastsatte mål og fjerne resterende barrierer (herunder barrierer skabt gennem skatte- og afgiftssystemet) for grænseoverskridende handel og markedsadgang på varemarkederne og specielt på tjenestemarkederne; ii) yderligere at åbne op for offentlige indkøb; iii) at sikre reel uafhængighed og give konkurrence- og tilsynsmyndighederne tilstrækkelige beføjelser og ressourcer; iv) at fortsætte indsatsen for at reducere det samlede niveau for statsstøtte og omdirigere støtten til horizontale mål af fælles interesse for EU og målrette den til identificerede markedsfejl; v) at fremme markedsadgang og effektiv konkurrence i netværkssektoren, samtidig tilstræbe en større konnektivitet mellem de nationale markeder i det udvidede EU og sikre, at tjenester af almen interesse er universelle, af høj kvalitet og effektive.
- 10) fremskynde integrationen af EU's kapitalmarkeder, specielt ved at implementere handlingsplanen for risikovillig kapital senest i 2003 og handlingsplanen for finansielle tjenesteydelser senest i 2005 (2003 for værdipapirmarkederne); sikre en konsekvent håndhævelse af EU-reglerne og afskaffe barrierer for en effektiv grænseoverskridende clearing og afvikling.
- 11) skabe et miljø, der fremmer iværksættervirksomhed og små og mellemstore virksomheders vækst ved at reducere den administrative byrde, forenkle selskabsskattesystemet, forbedre regelværket, specielt adgangs- og exitmekanismerne samt forbedre små og mellemstore virksomheders adgang til kapital, navnlig risikovillig kapital.

- 12) aftale og implementere foranstaltninger for at styrke corporate governance på nationalt plan og på EU-plan. Yderligere forbedre arrangementerne på nationalt plan og EU-plan med henblik på at skabe et effektivt samarbejde om finanstilsyn på tværs af sektorerne og på tværs af grænserne og tilvejebringe en effektiv styring af finanskriser.
- 13) arbejde aktivt for at fremme investering i viden, ny teknologi og innovation og gøre fremskridt hen imod målet om, at de samlede FoU-investeringer skal udgøre 3% af BNP. Dette bør ske ved: i) at udvikle rammebetingelser, der fremmer FoU og innovation ved fortsat gennemførelse af strukturreformer på produkt-, kapital- og arbejdsmarkedene; ii) at udvikle den institutionelle ramme og beskyttelsen af intellektuel ejendomsret, navnlig ved at indføre et overkommeligt og retligt sikkert EF-patent; iii) at fremme etablering af netværk og overførsel af viden ved hjælp af forbindelser mellem videnskabelig forskning og industri samt forskermobilitet; iv) at fremme adgang til og anvendelse af IKT på linje med handlingsplanen for e-Europa 2005; v) at lette udviklingen af EU's satellitnavigationssystem Galileo; og (vi) at forbedre kvaliteten og effektiviteten af uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne, herunder livslang læring og en aktiv arbejdsmarkedspolitik, for at kunne opfylde de skiftende kvalifikationskrav på en tilfredsstillende måde, således at den menneskelige kapitalbase derved opretholdes og opgraderes (jf. også beskæftigelsesretningslinje 4).
- 14) øge den offentlige sektors bidrag til vækst ved: i) at omdirigere - dvs. samtidig med at de overordnede budgetrestriktioner respekteres - de offentlige udgifter i retning af vækstfremmende omkostningseffektive investeringer i fysisk og menneskelig kapital og i viden; ii) at øge effektiviteten i den offentlige sektor, blandt andet ved at indføre mekanismer til at vurdere forholdet mellem offentlige midler og politiske mål og til at hjælpe med til at kontrollere udgifterne; iii) at etablere en passende ramme for fælles initiativer for den offentlige og private sektor, indføre nye teknologier, outsourcing, konkurrence inden for offentlige indkøb; iv) at sikre, at skattestrukturene styrker vækstpotentialet ved at fremme jobskabelse og investeringer.

2.3. Styrkelse af holdbarheden

Der kan kun opnås en holdbar vækst, hvis der tages passende hensyn til spørgsmål, der angår økonomisk, social og miljømæssig holdbarhed, og til synergieffekterne mellem disse aspekter. Ved at foretage konsekvensanalyser og cost-benefit-analyser af lovforslag kan man systematisk identificere og vurdere synergieffekter og kompromiser mellem økonomiske, sociale og miljømæssige mål. Hvis det er muligt, bør der foretrækkes fleksible markedsbaserede løsninger, som giver mulighed for at nå de sociale og miljømæssige mål.

i) *Økonomisk holdbarhed: Sikring af de offentlige financers holdbarhed på lang sigt*

Befolkningens aldring indebærer betydelige udfordringer. En stigende ældrebyrde vil lægge øget pres på de offentlige finanser. En faldende andel af befolkningen i den arbejdsdygtige alder vil komme til at bære hovedbyrden ved de stigende udgifter til bl.a. offentlige pensioner og sundhedsvæsen. Behovet for at sikre de offentlige financers holdbarhed på lang sigt blev understreget af Det Europæiske Råd i Lissabon, Stockholm og Barcelona. For at håndtere de økonomiske og budgetmæssige konsekvenser af befolkningens aldring besluttede Det Europæiske Råd i Stockholm at anbefale en **trestrengt strategi**, der fokuserer på at øge beskæftigelsesfrekvenserne (jf. afsnit 2.2.i)), reducere den offentlige gæld og reformere pensions- og sundhedssystemerne. I denne sammenhæng er der behov for nærmere at undersøge virkningen af indvandringen.

Der bør udtrykkeligt tages hensyn til holdbarhedsspørgsmålet i forbindelse med vurderingen af medlemsstaternes budgetstillinger, og i de kommende år skal der derfor lægges større vægt på de **offentlige gældskvoter** i budgetovervågningsprocessen. Hvis nedbringelsen af gælden skal yde et væsentligt bidrag til finansiering af budgetudgifterne til den aldrende befolkning, er det helt nødvendigt at opnå den krævede budgetmæssige balance og i nogle tilfælde at operere med overskud; dette bør indgå i en ambitiøs trestrengt strategi for, hvordan de langsigtede budgetmæssige følger af aldring kan klares.

Reformerne af pensionssystemerne bør resolut videreføres på linje med de overordnede fælles mål, der blev opstillet på Det Europæiske Råds møder i Göteborg og Laeken. Dette bør gøres for at sikre tilstrækkelige pensioner, garantere pensionssystemernes finansielle holdbarhed og modernisere pensionssystemerne som svar på økonomiens, samfundets og borgernes ændrede behov. I den fælles rapport om medlemsstaternes pensionsstrategier, som Det Europæiske Råd i Bruxelles i marts 2003 hilste velkommen, understreges det, at sikring af den finansielle holdbarhed på lang sigt ikke blot er vigtig i sig selv, men også er en nødvendig forudsætning for tilstrækkelige pensioner i fremtiden. Rapporten konkluderer, at tempoet i reformarbejdet for at garantere tilstrækkelige pensioner i fremtiden skal opretholdes, og at der skal gøres en mere omfattende og ambitiøs indsats. For i tide at imødegå de budgetmæssige konsekvenser af befolkningens aldring skal de **nuværende muligheder** udnyttes fuldt ud, inden virkningerne af aldringsproblemet slår stærkere igennem.

Medlemsstaterne bør i de kommende tre år navnlig:

- 15) sikre en yderligere reduktion af de offentlige gældskvoter; de medlemsstater, der fortsat har en offentlig gældskvote, der ligger over referenceværdien på 60% af BNP, bør i første omgang sikre, at den offentlige gæld nedbringes i et passende tempo hen imod denne referenceværdi; andre medlemsstater bør sikre en tilstrækkelig reduktion af gældskvoten for yderligere at styrke de offentlige finanser med sigte på at foregribe omkostningerne i forbindelse med befolkningens aldring, herunder større aldersrelaterede udgifter.
- 16) udforme, indføre og effektivt implementere reformer af pensionssystemerne. Opmuntre til et længere arbejdsliv og udskyde den reelle pensionsalder ved på en omkostningseffektiv måde at ændre de incitamenter i pensions- og skatte- og overførselsindkomssystemerne, der tilskynder til tidlig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, og ved at begrænse adgangen til tidlig tilbagetrækning. Tilpasse pensionssystemerne, så de kan klare presset fra den forventede demografiske udvikling og yderligere stigninger i middellevetiden, navnlig ved at kæde ydelserne tættere sammen med bidragene. Indføre elementer til finansiering af pensionerne og, hvor det er nødvendigt, forbedre adgangen til supplerende pensionsordninger, herunder finansierede ordninger, og sikre sådanne ydelsers sikkerhed ved hjælp af passende regulering og forsvarlig forvaltning, således at de privat og offentligt finansierede pensionsordninger kan tilføre pensionerne den nødvendige effektivitet, overkommelighed, overførselsmulighed og sikkerhed, samtidig med at sammenkædningen mellem bidrag og ydelser øges. Tilpasse pensionssystemerne til mere fleksible beskæftigelses- og karrieremønstre og til individuelle behov, herunder mulighed for overførsel af pensionsydelserne, og samtidig sikre, at pensionssystemerne fremmer udbuddet af arbejdskraft (jf. også beskæftigelsesretningslinje 5 og 8).

Fællesskabet bør ligesom medlemsstaterne udøve streng budgetdisciplin. Den skal omfatte samtlige udgiftsområder i de finansielle overslag, samtidig med at den interinstitutionelle aftale om budgetdisciplin og forbedring af budgetproceduren overholdes.

ii) *Social holdbarhed: Et bidrag til økonomisk og social samhørighed*

Lissabon-strategien vil kun blive en succes og opnå fortsat og bred støtte til de nødvendige struktur-reformer, hvis den bidrager til at forbedre mulighederne for alle. En sund økonomisk politik giver et vigtigt bidrag til økonomisk og social samhørighed: for det første - fordi et job er den bedste beskyttelse mod fattigdom og social udstødelse - ved at forbedre betingelserne for en stærkere jobskabelse, specielt for personer med forholdsvis dårlige kvalifikationer og for personer i dårligt stillede områder; for det andet ved at skabe betingelser for øget vækst og større investeringer og dermed fremme udjævningen af regionale forskelle ("catching up") (selv om de fattigere medlemsstater er på vej til at indhente resten, er der fortsat forskelle i den økonomiske udvikling, og disse forskelle vil blive betydeligt større efter udvidelsen); for det tredje ved at bidrage til en mere produktiv økonomi med passende sociale vilkår og ligebehandling og dermed også generere ressourcer til de nødvendige ledsagende sociale, uddannelsesmæssige og regionale udviklingspolitikker med henblik på at fremme omdannelsen af økonomien og reducere fattigdom og social udstødelse. I beskæftigelsesretningslinjerne og den sociale integrationsproces behandles spørgsmålet om et rummeligt arbejdsmarked, der kan bidrage til at skabe et samfund, der kendetegnes ved samhørighed, nærmere.

Indhentningsprocessen og beskæftigelsesskabelsen afhænger af sunde rammevilkår for aktiviteten og investeringerne i den private sektor. Dette indebærer bl.a., at der skal være et konkurrencepræget erhvervsklima, en stabil makroøkonomi og tilstrækkelig adgang til inputfaktorer, herunder kvalificeret arbejdskraft og teknologi. En succesfuld implementering af de foranstaltninger, der skitseres i de forskellige dele af dette dokument, vil derfor bidrage til at skabe sådanne vilkår. Det er specielt vigtigt at træffe foranstaltninger, der tager sigte på at få arbejdsmarkedet til at fungere bedre og de faktiske lønninger til korrekt at afspejle produktivitetsforskelle på tværs af arbejdskvalifikationer og lokale arbejdsmarkedsbetingelser. Der er desuden behov for målrettede foranstaltninger, der skal sikre, at der findes en grundlæggende infrastruktur af en tilstrækkelig kvalitet, og forbedre og nyorientere indsatsen med hensyn til uddannelse og livslang læring for at forbedre arbejdsstyrkens kvalifikationer og tilpasningsevne.

I denne forbindelse bør det erindres, at EU i høj grad bidrager til investeringer i ugunstigt stillede områder gennem Samhørighedsfonden, strukturfondene og Den Europæiske Investeringsbank. Medlemsstaterne bør sørge for, at der foretages offentlige investeringer i en bred vifte af uddannelses- og erhvervsuddannelsesinitiativer, og gennemføre reformer for at forbedre uddannelsesstandarderne og tilskynde til vedvarende investeringer fra virksomheder og enkeltpersoner.

Medlemsstaterne bør i de kommende tre år navnlig:

- 17) samtidig med at der sikres et passende socialt beskyttelsesniveau, tage skridt til at modernisere de sociale beskyttelsessystemer og bekæmpe fattigdom og social udstødelse med sigte på målene fra Lissabon, navnlig vedrørende beskæftigelsen, for at skabe et rummeligt arbejdsmarked og et samfund kendetegnet ved større samhørighed for alle (jf. også retningslinje 4).
- 18) forbedre markedernes virkemåde, således at de fremmer private investeringer i ugunstigt stillede områder, specielt ved at tage skridt til at lade de faktiske lønninger afspejle produktiviteten under hensyntagen til forskelle i kvalifikationer og lokale arbejdsmarkedsbetingelser (jf. også retningslinje 5).
- 19) sikre, at offentlig støtte, herunder fra EU-midler, i ugunstigt stillede områder fokuseres på investeringer i menneskelig kapital og videnkapital samt passende infrastrukturer, og at investeringsprogrammer, herunder programmer der støttes med EU-midler, udformes og administreres effektivt, således at deres virkning maksimeres (jf. også retningslinje 13). I denne sammenhæng bør det operationelle samarbejde mellem Kommissionen og Den Europæiske Investeringsbank styrkes.

iii) Miljømæssig holdbarhed: Fremme af en effektiv forvaltning af naturressourcerne

Den fremtidige økonomiske vækst skal ske sideløbende med miljømæssig holdbarhed, hvis den skal bidrage til at øge nuværende og fremtidige borgeres velfærd. For at fremme en effektiv anvendelse af naturressourcerne bør deres pris afspejle deres omkostninger for samfundet, herunder de eksterne omkostninger i forbindelse med miljøskader, der sker som følge af deres udvinding, anvendelse og den endelige bortskaffelse. Dette vil tilskynde til, at virksomhederne, borgerne og medlemsstaterne foretager tilpasninger og finder frem til innovative løsninger. Miljøteknologi kan således bidrage til vækst og beskæftigelse.

Et fælles kendetegn ved mange naturressourcer (f.eks. ren luft og rent vand) er imidlertid, at der ikke er klart definerede ejerrettigheder. I sådanne tilfælde har den enkelte ikke noget incitament til at forvalte naturressourcerne på en holdbar måde, selv om det er i hele samfundets interesse.

Der er således behov for en offentlig indsats, hvis det skal lykkes at afkoble økonomisk vækst fra miljøfordingelse og forbrug af naturressourcer. **Miljømæssig holdbarhed vil kræve en blanding af offentlige reguleringer og markedsbaserede instrumenter. Miljøomkostningerne i forbindelse med økonomisk aktivitet bør gradvis indregnes i priserne. Der bør betales for anvendelsen af knappe ressourcer. "Forureneren betaler-princippet" bør systematisk gælde.** Ethvert rege- ringsindgreb skal imidlertid være forholdsmæssigt afpasset og nøje målrettet og må tage hensyn til faktorer som f.eks. de fordelingsmæssige virkninger og erhvervslivets konkurrenceevne.

Medlemsstaterne bør i de kommende tre år navnlig:

- 20) reducere subsidierne til erhvervslivet, skattefritagelser og andre incitamentter, der har en negativ miljøvirkning og er til skade for en holdbar udvikling. Sikre, bl.a. gennem anvendelse af skatter og afgifter, at prisen på udvinding, anvendelse og, i givet fald, udledning af naturressourcer, f.eks. vand, korrekt afspejler ressourcernes knaphed og alle heraf følgende miljøskader.
- 21) reducere subsidierne til ikke-vedvarende energi. Fremme markedsinstrumenter, yderligere udvide dækningen og sikre en hensigtsmæssig differentiering af energibeskatningen for på en omkostningseffektiv måde at få en mere holdbar sammensætning af energiforbruget på et holdbart niveau med henblik på at fremme energieffektivitet og samtidig øge den vedvarende energis andel samt yderligere øge konkurrencen og netinterkonnektiviteten på energimarkederne.
- 22) tilpasse skatter, afgifter og subsidier på transportområdet for bedre at afspejle de miljøskader og de samfundsmæssige omkostninger, som transporten forårsager, og derved reducere forvridningerne i efterspørgslen efter transporttydelser og i valget af transportformer og øge konkurrencen - f.eks. gennem accelereret åbning af regulerede markeder - inden for transportformer, f.eks. jernbanegodstransport, for at gøre dem mere konkurrencedygtige.
- 23) forny indsatsen for at opfylde deres forpligtelser efter Kyoto-protokollen, hvilket er særlig vigtigt for de medlemsstater, der i øjeblikket er bagefter med at opfylde deres forpligtelser. I denne sammenhæng implementere EU's ordning for handel med drivhusgasemissioner. Forbedre nye og straks implementere bestående politikker og foranstaltninger for de sektorer, der ikke er omfattet af handel med emissionsrettigheder, og etablere ordninger for indberetning om disse politikker og foranstaltninger og om deres forventede virkninger på emissionerne. Træffe foranstaltninger til at nå de mål, der sættes på de efterfølgende møder i Det Europæiske Råd, navnlig med hensyn til energieffektivitet, vedvarende energi og biobrændsel.

3. SÆRLIGE UDFORDRINGER I FORBINDELSE MED EUROOMRÅDET

Væksten i euroområdet, der fortsat syntes at være robust i 2000, aftog, da verdensøkonomien blev udsat for en opbremsning i forbindelse med den globale usikkerhed og kursfaldet på værdipapirer: den interne efterspørgsel var ikke en tilstrækkelig stødpude mod virkningen af de økonomiske stød. Dette blev særlig klart i 2002, da den interne efterspørgsel ikke var tilstrækkelig robust til at tage over efter de stimulerende virkninger, der tidligere kom udefra. Væksten har i denne forbindelse været lavere end vækstpotentialet. Det nuværende vækstpotentiale i euroområdet begrænser desuden mulighederne for en holdbar høj økonomisk vækst.

Den økonomiske vækst i euroområdet forventes gradvis at nærme sig den potentielle vækst, når virkningerne af de seneste omvæltninger har fortaget sig. De økonomiske udsigter bestemmes af en række antagelser om, hvorvidt risici vil udmønte sig konkret, samt hvornår og i hvilken form det eventuelt vil ske. Der ses allerede positive faktorer, herunder et fald i oliepriserne og inflationen. Dog viser prognoserne, at væksten fortsat vil være meget svag i 2003, og at opsvinget først vil tage til i anden halvdel af 2003 og accelerere i 2004.

Udfordringerne for euroområdet er følgende:

- Styrkelse af vækstpotentialet
- Tilvejebringelse af afbalancerede makroøkonomiske politikker
- Overvågning af inflationsforskelle
- Styrkelse af samordningen af den økonomiske politik

Styrkelse af vækstpotentialet

Det er nødvendigt med strukturreformer for at takle udfordringerne i euroområdet, navnlig med henblik på at styrke tilliden og øge vækstpotentialet. Ved at indføre mere fleksibilitet i økonomien bidrager de til makroøkonomisk stabilitet. Strukturreformer på forskellige områder kan desuden, hvis de gennemføres sammen, skabe væsentlige fordele og nedbringe tilpasningsomkostningerne.

Tilvejebringelse af afbalancerede makroøkonomiske politikker

Policy mixet i euroområdet bør på kort sigt fremme et økonomisk opsving og samtidig sikre den langsigtede holdbarhed og stabilitet. I den nuværende situation er det vigtigt, at policy mixet understøtter tilliden hos forbrugerne og investorerne, hvilket betyder, at der fortsat bør sættes på stabilitet på mellemlang sigt.

Finanspolitikken skal på mellemlang sigt sikre en budgetstilling, der på den ene side tager højde for virkningen af befolkningens aldring og på den anden side giver en sammensætning af de offentlige udgifter og indtægter, der fremmer økonomisk vækst.

ESCB fastholder prisstabilitet i overensstemmelse med traktatens mandat og støtter den generelle økonomiske politik i Fællesskabet uden at bringe prisstabilitetsmålet i fare.

Overvågning af inflationsforskelle

Inflationsforskelle mellem medlemsstaterne er en kendsgerning i enhver monetær union. Gennem disse forskelle sker der de nødvendige ændringer i de relative priser mellem landene, når der ikke foreligger nogen valutakurser. Den seneste spredning i inflationen i euroområdet afspejler stort set forskellene mellem de nationale økonomier og de indenlandske vækstrater.

Visse inflationsforskelle kan imidlertid skyldes dårligt fungerende produkt- og arbejdsmarkeder eller en uhensigtsmæssig politik. Det er derfor nødvendigt, at medlemsstaterne overvåger inflationsforskellene og, hvis de er uønskede, griber ind med de instrumenter, de har til rådighed.

Styrkelse af samordningen af den økonomiske politik

Euroen, eurorådets balance over for udlandet og prisstabiliteten i euroområdet er blevet et fælles anliggende. Dette nødvendiggør en stærkere samordning af både den makroøkonomiske politik og strukturpolitikken i euroområdet for at forbedre eurorådets modstandskraft mod stød og for at forbedre dets vækstpotentiale og økonomiske resultater.

For at bevare den makroøkonomiske stabilitet og en politik, der fremmer en ikke-inflationær vækst, kræves en konsekvent udformning af den makroøkonomiske politik. De relevante politiske aktører skal under iagttagelse af deres mandat og uafhængighed sikre, at deres mål er forenelige, og søge at nå frem til en fælles vurdering af den underliggende økonomiske situation. De budgetpolitiske myndigheder bør sikre troværdigheden i de regelbaserede rammer for finanspolitikken ved at gennemføre dem på en gennemsigtig og forudselig måde. Der bør fokuseres mere på gennemførelsen. Også inden for strukturpolitikken bør medlemsstaterne være åbne over for "peer pressure", benchmarking og fastlæggelse af bedste praksis.

For at fremme en harmonisk økonomisk udvikling er det vigtigt, at de politiske aktører i euroområdet snævert samordner den økonomiske politik, og at der føres en løbende og givende dialog. Arbejdsmarkedsparternes inddragelse via den makroøkonomiske dialog er også af væsentlig betydning. Euroområdet voksende betydning på internationalt plan nødvendiggør også større synlighed og en styrkelse af de relevante samordningsmekanismer, så det kan tale med en vægt, der svarer til dets økonomiske og finansielle indflydelse i de forskellige fora.

Særlige henstillinger til euroområdet

For at klare de udfordringer, der er skitseret ovenfor, kræves der omfattende strukturreformer som anført i de generelle retningslinjer (GR) i del I i de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer.

Det henstilles til de politiske aktører på nationalt plan at:

- 24) bidrage til et policy mix, der er foreneligt med prisstabilitet og med behovet for at øge tilliden i erhvervslivet og hos forbrugerne på kort sigt samt med en økonomisk vækst, der ligger tæt på den potentielle vækst på mellemlang sigt.
- 25) opretholde budgetstillinger, der korrigeret for konjunkturudsving er tæt på balance eller udviser overskud over hele konjunkturforløbet, og, så længe dette ikke er nået, træffe alle nødvendige foranstaltninger for at sikre en årlig forbedring i den konjunkturkorrigerede budgetstilling på mindst 0,5% af BNP. Lande med uforholdsmæssigt store underskud skal korrigere disse i overensstemmelse med traktaten.

- 26) undersøge årsagerne til inflationsforskellene for at fastslå, hvornår de er uønskede, således at medlemsstaterne kan takle dem ved at anvende de instrumenter, de har til rådighed.
- 27) uddybe analysen af og diskussionen om den økonomiske udvikling og de krav, der stilles til den økonomiske politik, herunder policy mixet, og, når det er relevant, udveksle oplysninger, fokusere mere på gennemførelsen og styrke euroområdet eksterne repræsentation for så vidt angår formidling og synlighed.
- 28) forbedre effektiviteten af de eksisterende samordningsprocedurer på strukturreformområdet, der sigter på at styrke euroområdet vækstpotentiale og dets modstandskraft mod stød. En intensivering af strukturreformerne vil også bidrage til at øge vækstpotentialet.

II. Landespecifikke økonomisk-politiske retningslinjer

1. Belgien

Belgiens økonomi har været robust de seneste år. Den generelle økonomiske afmatning har imidlertid også ramt Belgien ganske hårdt, idet den reale BNP-vækst faldt fra 3,7% i 2000 til 0,7% i 2002. Der forventes et opsving i den økonomiske aktivitet i 2003. Dette opsving forventes at blive styrket i de kommende år, og det potentielle output skønnes at udgøre omkring 2,5%. Belgien har gjort store fremskridt med tilpasningen af budgettet de seneste år. Grundet den p.t. ugunstige makro-økonomiske kontekst vil der dog være behov for at gøre en ekstra indsats for at leve op til tilsagnet om at konsolidere de offentlige finanser.

Den offentlige gældskvote er på det seneste faldet i et langsommere tempo end hidtil som følge af lavere økonomisk vækst og desuden de negative følger af finansielle transaktioner. I lyset af de fremtidige budgetomkostninger forårsaget af befolkningens aldring er det imidlertid særdeles vigtigt for Belgien at få reduceret den offentlige gæld. En forbedring af den måde, som arbejdsmarkedet fungerer på, er i sig selv en nødvendighed og kunne desuden bidrage til budgettilpasningen. Der er endvidere behov for reformer på produktmarkedet for at styrke konkurrencen og øge produktiviteten. Udfordringerne for Belgien bliver at:

- fortsætte budgettilpasningen i de kommende år, navnlig med henblik på at sikre de offentlige finansers holdbarhed på lang sigt i lyset af befolkningens aldring
- øge de lave erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser, især for ældre arbejdstagere og kvinder, og forbedre tilskyndelsen til at arbejde
- skærpe konkurrencen inden for visse tjenestesektorer og fortsætte med at øge effektiviteten inden for den offentlige forvaltning samt forbedre erhvervsklimaet.

Fortsætte budgettilpasningen i de kommende år, navnlig med henblik på at sikre de offentlige financers holdbarhed på lang sigt i lyset af befolkningens aldring

Med henblik på at mindske den fortsat høje gældskvote (på 105,4% af BNP i 2002) og forberede de offentlige finanser på følgerne af den voksende ældrekvote er der behov for at føre en konstant sund budgetpolitik på lang sigt. Den strategi, som Belgien følger, og som især består i at fastholde store primære overskud, forventes at give et vist råderum til at tackle omkostningerne forbundet med befolkningens aldring. Denne indsats skal imidlertid fastholdes på lang sigt, og hvis det ikke lykkes at fastholde et tilstrækkeligt stort primært overskud er der risiko for, at det ikke vil være muligt at forhindre, at der opstår en situation med uholdbare offentlige finanser.

I de kommende år vil det på det budgetpolitiske plan være nødvendigt at begrænse stigningen i de offentlige primære udgifter, samtidig med at der skaffes dækning for omkostningerne forbundet med de reformer, der skal gennemføres, og andre budgetmæssige målsætninger. I denne sammenhæng skal de budgetmæssige bestræbelser, der tager sigte på at mindske den offentlige gældskvote, understøttes af en politisk indsats for at forøge erhvervsfrekvensen og hæve de fortsat lave beskæftigelsesfrekvenser.

Øge de lave erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser, især for ældre arbejdstagere og kvinder, og forbedre tilskyndelsen til at arbejde

Beskæftigelsesfrekvensen, der voksede støt i anden halvdel af 1990'erne, lå på 59,9% i 2001, dvs. fire procentpoint under EU-gennemsnittet samme år og langt over EU's beskæftigelsesmål. Beskæftigelsesfrekvensen blandt ældre arbejdstagere (de 55-64-årige) lå på kun 25,1% i 2001 og var den laveste beskæftigelsesfrekvens for denne gruppe i hele EU og omtrent 13,5 procentpoint lavere end EU-gennemsnittet. Det er usandsynligt, at de foranstaltninger, der er blevet truffet hidtil, vil være tilstrækkelige til, at Belgien kan nå EU-målet for 2010. De udfordringer, der følger af stigningen i ældrekvoten, betyder, at det bliver nødvendigt at mobilisere den ubeskæftigede potentielle arbejdsstyrke og dermed øge beskæftigelses- og erhvervsfrekvensen.

Trods den seneste tids forsøg på at bekæmpe de lediges afhængighed af offentlige ydelser og mindske risikoen for ledighedsfælder er et stort antal bistandsmodtagere i den arbejdsdygtige alder fortsat ikke i beskæftigelse. De nuværende understøttelsesordninger tilskynder ikke i tilstrækkelig grad de ledige til at søge arbejde, og der er behov for at tage dem op til ny revision for at tackle den fortsat høje langtidsledighed, der udgør et væsentligt strukturelt problem. Sproglige barrierer, høje boligafgifter og utilstrækkelig lønflexibilitet bidrager til at fastholde skævhederne mellem de forskellige geografiske områder og forringer tilskyndelserne til mobilitet.

Skærpe konkurrencen inden for visse tjenestesektorer og fortsætte med at øge effektiviteten inden for den offentlige forvaltning samt forbedre erhvervsklimaet

Der hersker stadig en begrænset grad af konkurrence inden for de fleste netværksindustrier og inden for lokale tjenester, hvilket fører til høje forbrugerpriser på f.eks. lokale telefonsamtaler og elektricitet. For så vidt angår netværksindustrierne er det vanskeligt for konkurrenter at opnå adgang til nettene, der forekommer fysiske flaskehalse, og der optræder historiske forbindelser mellem de etablerede selskaber og de offentlige myndigheder, hvilket giver disse selskaber mulighed for at beskytte deres markedsstyrke. Hvad de lokale tjenester angår er forbindelserne mellem lokale offentlige myndigheder og private partnere, især i de kommunale forsyningsselskaber, stadig ikke tilstrækkeligt gennemsigtige. Skønt konkurrencemyndighederne har fået tillagt større beføjelser, er de fortsat underbemandet, og de er endnu ikke tilstrækkeligt uafhængige af alle de forskellige særskilte tilsynsmyndigheder.

Der er på det seneste blevet gjort en indsats for at forbedre erhvervsklimaet ved at lette de administrative byrder for erhvervslivet og effektivisere den offentlige forvaltning. Der er især blevet taget skridt til at mindske omkostningerne og de administrative procedurer knyttet til oprettelsen af virksomheder, og den såkaldte "Copernicus"-plan skal munde ud i en modernisering af den offentlige forvaltning på forbundsplan. Virkningerne af disse foranstaltninger er endnu ikke slået helt igennem.

Landespecifikke henstillinger til Belgien

De udfordringer, der er skitseret ovenfor, nødvendiggør en række brede strukturreformer som beskrevet i de generelle retningslinjer (GR) i del I af de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer.

Med henblik på at fortsætte budgettilpasningen i de kommende år, navnlig for at sikre, at de offentlige finanser forbliver holdbare på lang sigt i lyset af befolkningens aldring, henstilles det til Belgien at:

1. sikre, at den offentlige gældskvot vedbliver med at falde i et tilfredsstillende tempo ved at fastholde store primære overskud (GR 15)
2. begrænse stigningen i de reale udgifter i Enhed I (forbundsregeringen og socialsikringen) til 1,5% og afsætte indtægterne fra en eventuelt højere økonomisk vækst end forventet til først og fremmest at forbedre den offentlige budgetstilling
3. udbygge den eksisterende strategi til imødegåelse af de budgetmæssige konsekvenser af befolkningens aldring, navnlig ved at mindske gældskvoten og gøre noget ved den lave effektive pensionsalder samt ved at gennemføre en reform af pensionssystemet og forbedre finansieringen af den såkaldte "aldringsfond" (GR 16 og BH 2).

Belgien bør også gøre en energisk indsats for at følge alle beskæftigelseshenstillingerne (BH), der behandler beskæftigelsesspørgsmålene mere detaljeret. Med det formål at øge vækstpotentialet, sikre de offentlige finansers holdbarhed på lang sigt og imødegå konsekvenserne af den aldrende befolkning er det især vigtigt for Belgien at forøge de lave erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser, navnlig for ældre arbejdstagere og kvinder, og forbedre tilskyndelsen til at arbejde. Det henstilles især til Belgien at:

4. tage yderligere skridt til at forlænge arbejdstagernes arbejdsliv, navnlig ved at fjerne tilskyndelserne til at gå på førtidspension (GR 16) kombineret med bedre forebyggende foranstaltninger og aktiveringsforanstaltninger for ældre arbejdstagere
5. fortsætte bestræbelserne på at sikre, at det kan betale sig at arbejde, bl.a. ved at gøre noget ved de demotiverende konsekvenser af samspillet mellem skattesystemet og understøttelsessystemet (GR 4 og BH 3).

Med henblik på at styrke konkurrencen inden for bestemte tjenestesektorer og fortsætte effektiviseringen af den offentlige forvaltning samt forbedre erhvervsklimaet henstilles det til Belgien (jf. GR 9-14) at:

6. tage skridt til at skærpe den effektive konkurrence inden for netværksindustrier og lokale tjenester (GR 9)
7. forbedre effektiviteten i den offentlige forvaltning som led i den igangværende reform og mindske de administrative byrder for erhvervslivet yderligere (GR 11).

2. Danmark

Væksten i dansk økonomi har i flere år ligget tæt på det potentielt mulige med en realvækst på gennemsnitlig 2½% om året de sidste ti år. I denne periode er den danske økonomi blevet tilgodeset af et betydeligt fald i ledigheden fra over 12% af arbejdsstyrken til nu omkring 5% - en stor del af dette fald i ledigheden kan betragtes som værende af strukturel karakter. Da det ikke vil være muligt at opnå et tilsvarende fald i ledigheden i de kommende år, og eftersom den demografiske udvikling fører til en lavere stigning i antallet af personer i den erhvervsaktive alder, forventes den potentielle vækstrate at falde til omkring 2%. Det kraftige fald i ledigheden de sidste ti år har også haft en positiv indvirkning på de offentlige finanser, der har udvist overskud hvert år siden 1997.

For at sikre, at den danske økonomi forbliver sund, trods faldende potentielle vækstrater, er det nødvendigt at finde en løsning på en række mere langsigtede og strukturelle problemer. For at bevare en bæredygtig finanspolitik er det nødvendigt fortsat at opnå solide overskud på de offentlige finanser. For at opnå dette uden at udløse behov for skattemæssige stramninger på et senere tidspunkt er det nødvendigt at forøge udbuddet af arbejdskraft, både som et middel til at mindske udgifterne og som et middel til at forøge skatteindtægterne. Desuden er prisniveauet i Danmark blandt de højeste i EU, hvilket bl.a. skyldes den manglende konkurrence inden for bestemte sektorer, og der er grundlag for at øge effektiviteten inden for den offentlige sektor. Udfordringerne for Danmark bliver at:

- sikre et tilstrækkeligt stort udbud af arbejdskraft i lyset af befolkningens aldring
- skærpe konkurrencen inden for bestemte sektorer og øge effektiviteten inden for den offentlige sektor.

Sikre et tilstrækkeligt stort udbud af arbejdskraft i lyset af befolkningens aldring

Beskæftigelsen er allerede høj i Danmark og ligger et godt stykke over Lissabon-målene for EU som helhed. Det gælder også beskæftigelsen blandt ældre arbejdstagere og kvinder. For imidlertid at opretholde den nuværende finanspolitikens bæredygtighed og sikre, at de offentlige finanser kan modstå følgerne af den aldrende befolkning, og beskytte vækstpotentielt er det nødvendigt at forøge erhvervsfrekvensen og mindske ledigheden yderligere med mere, end hvad de allerede gennemførte arbejdsmarkedsreformer forventes at resultere i. Lykkes dette, vil det blive nemmere at opfylde regeringens mål om overskud i størrelsesordenen 1½-2½% af BNP som et middel til at forbedre de offentlige finanser på konsekvenserne af befolkningens aldring.

Der er allerede blevet gjort en stor indsats for at føre en aktiv arbejdsmarkedspolitik, hvor et af de centrale elementer er retten og pligten til aktivering. Der er også blevet taget skridt til at ændre understøttelsesreglerne og pensionsreglerne. Desuden er det for nylig blevet bebudet, at der vil blive gennemført en skattereform i 2004-2007 med det formål at sænke beskatningen af lønindtægter og dermed også forøge udbuddet af arbejdskraft. Der vil dog sandsynligvis blive behov for endnu andre reformer for at tilvejebringe en markant stigning i de allerede høje erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser. For at forøge det potentielle udbud af arbejdskraft kunne der eksempelvis gøres en indsats for at forbedre integreringen af indvandrere på arbejdsmarkedet og for at kanalisere de studerende hurtigere gennem uddannelsessystemet. De ældre arbejdstagers tilknytning til arbejdsmarkedet kunne også styrkes. Arbejdsstyrken og antallet af arbejdstimer pr. person kunne forøges gennem yderligere reformer af skattesystemet og velfærdsydelse, navnlig ved at mindske den fortsat relativt høje marginalbeskatning, stramme betingelserne for at gå på efterløn eller gennem en kombination heraf. Beregninger viser, at en nedsættelse af de forskellige skattesatser kunne få en markant indflydelse på udbuddet af arbejdskraft. I forbindelse med eventuelle nye skattereformer bør der imidlertid tages hensyn til sundheden i de offentlige finanser. Hvad angår en forhøjelse af pensionsalderen kunne det overvejes at forbedre incitamenterne til at forblive på arbejdsmarkedet i stedet for at gå tidligt på pension. De valgte instrumenter bør respektere argumenterne bag fokus på arbejdskraftudbuddet, nemlig bæredygtigheden i de offentlige finanser. Med henblik på at opnå de nødvendige overskud på de offentlige finanser er det dog ikke blot nødvendigt at forøge udbuddet af arbejdskraft. Der skal desuden føres streng kontrol med de offentlige udgifter for at afværge budgetafvigelse, der kunne bringe opfyldelsen af de fastsatte mål i fare.

Skærpe konkurrencen inden for bestemte sektorer og øge effektiviteten inden for den offentlige sektor

En fortsat indsats for at skærpe konkurrencen kunne bidrage til at sænke prisniveauet i Danmark, der er det højeste i EU, og til at forbedre produktiviteten, der ligger omkring EU-gennemsnittet. Konkurrencen er svag inden for en række brancher, f.eks. inden for energisektoren, boligsektoren, bygge- og anlægssektoren, drikkevareindustrien og for en række ikke-konkurrenceudsatte tjenesteydelser. En komplet liberalisering af energimarkedet kunne også bidrage til at skærpe konkurrencen og sænke prisniveauet i økonomien som helhed.

Den danske offentlige sektor er blandt de største i EU. Der er blevet gjort en stor indsats for at effektivisere den, og når det gælder offentlige indkøb, er udliciteringsgraden i Danmark højere end EU-gennemsnittet. Offentlige virksomheder er imidlertid fortsat eneleverandører af flere offentlige tjenester, og det er stadig uvist, hvor meget de seneste reformer, der skal give forbrugerne større valgfrihed, vil bidrage til at skærpe konkurrencen fra den private sektor. Desuden kunne effektiviteten forøges i undervisningssektoren, hvor OECD's PISA-undersøgelse udviser forholdsvis dårlige resultater for Danmark, trods landets store udgifter på området.

Landespecifikke henstillinger til Danmark

De udfordringer, der er skitseret ovenfor, nødvendiggør en række brede strukturreformer som beskrevet i de generelle retningslinjer (GR) i del I af de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer.

Danmark bør også gøre en energisk indsats for at følge alle beskæftigelsestenstillingerne (BH), der behandler beskæftigelsesspørgsmålene mere detaljeret. Med det formål at forberede de offentlige finanser på konsekvenserne af befolkningens aldring og bevare vækstpotentielt henstilles det især til Danmark at:

1. fortsætte bestræbelserne på at øge arbejdskraftudbuddet, navnlig ved en indsats for at sikre, at det kan betale sig at arbejde, og forbedre incitamenterne til at deltage og forblive i arbejdsstyrken og udskyde pensionstidspunktet, bl.a. ved at gennemføre den planlagte skattereform og overveje nye muligheder for at stramme reglerne for modtagelse af velfærdsydelse og sænke marginalbeskatningen inden for rammerne af sunde offentlige finanser (GR 4 og BH 1 og 3)
2. holde udgifterne under kontrol på alle regeringsniveauer, således at de flerårige mål for væksten i det offentlige forbrug overholdes (GR 14).

Med henblik på at skærpe konkurrencen inden for bestemte sektorer og øge effektiviteten inden for den offentlige sektor henstilles det til Danmark (jf. GR 9-14) at:

3. intensivere indsatsen for at skærpe konkurrencen inden for de sektorer, hvor konkurrencen er utilstrækkelig (GR 9)
4. fortsætte bestræbelserne på at øge effektiviteten inden for den offentlige sektor, bl.a. ved at forbedre rammevilkårene for en skærpet konkurrence, indføre benchmarking af effektiviteten inden for den offentlige sektor og forøge mængden af offentlige udbud (GR 11).

3. Tyskland

Efter det økonomiske opsving i kølvandet på genforeningen har vækstraterne i Tyskland siden midten af 1990'erne været lavere sammenlignet med såvel andre europæiske lande som landets egne historiske vækstrater. Stagnationen, der til en vis grad hænger sammen med omkostningerne ved og følgerne af genforeningen, har gradvist bidt sig mere og mere fast. I 2003 vil BNP-væksten med al sandsynlighed forblive under 1% for tredje år i træk. Tysklands relativt lave vækstpote­tiel på omkring 1½% (sammenlignet med de 2¼% for resten af EU) er et resultat af de strukturelle justeringer i kølvandet på genforeningen, stivheder på arbejdsmarkedet og en stor regelbyrde samt en meget lav befolkningstilvækst. Lav vækst er et problem i sig selv, men smitter desuden af på de offentlige finanser, da stigende skatte- og socialsikringsindtægter har fået Tyskland til at overskride traktatens underskudsreferenceværdi. Samtidig kan de kortsigtede vækstperspektiver blive hæmmet af den løsning, man har valgt med henblik på at korrigere det uforholdsmæssigt store underskud, nemlig i stor udstrækning via skatteforhøjelser og forhøjelser af socialsikringsbidragene. I en tale til Forbunds­dagen den 14. marts skitserede forbundskansler Gerhard Schröder imidlertid en række dele af en bred reformstrategi, der vil kunne yde et væsentligt bidrag til løsningen af Tysklands strukturelle problemer.

De offentlige finanser kan ikke forbedres, uden at der findes en løsning på de problemer, der udgør roden til den lave vækst, og vice versa. Vidtgående reformer er nødvendige, da socialsikrings­systemerne ikke er tilstrækkeligt udstyret til at håndtere konsekvenserne af befolkningens aldring. Det er derfor af afgørende betydning at få tacklet fire centrale udfordringer. De to første skal især bidrage til at forøge det lave økonomiske vækstpote­tiel, mens de to sidste skal forbedre holdbarheden i de offentlige finanser. Udfordringerne for Tyskland bliver at:

- forøge jobskabelsen, forbedre fleksibiliteten på arbejdsmarkedet og mobilisere det uudnyttede beskæftigelses­pote­tiel
- forøge produktiviteten gennem forbedringer af erhvervs­klimaet og en effektivisering af uddannelses­systemet
- reducere det offentlige underskud til mindre end 3% af BNP hurtigt og fastholde konsolideringen af de offentlige finanser
- sikre pensionsordningernes og sundhedsvæsenets bæredygtighed på lang sigt.

Forøge jobskabelsen, forbedre fleksibiliteten på arbejdsmarkedet og mobilisere det uudnyttede beskæftigelsespotentiel

Den samlede beskæftigelsesfrekvens i Tyskland ligger tæt på EU-målet på 67% for 2005. Beskæftigelsesfrekvensen for kvinder ligger allerede over det mellemsigtede EU-mål på 57% for 2005, mens den for ældre arbejdstagere fortsat er meget lav og endda ligger under niveauet i 1997.

Tysklands gode resultater med beskæftigelsen af yngre arbejdstagere står i skarp kontrast til den alvorlige mangel på jobmuligheder for lavtuddannede arbejdstagere, ældre arbejdstagere og personer i dårligt stillede områder, navnlig i det østlige Tyskland. Grundet det store jobunderskud i de østlige delstater hersker der en risiko for, at de regionale forskelle på arbejdsmarkedet kan blive endnu større. Aktiveringen af førnævnte befolkningsgrupper ville helt sikkert være stimulerende for væksten og desuden styrke de offentlige finanser. Der er især tre strukturelle forhold, der kendetegner det tyske arbejdsmarked: For det første lider Tyskland under alvorlige ledigheds- og inaktivitetsfælder, især for de lavtlønnede, men den fornylig indførte "Gleitzone" er - blandt andre - en vigtig foranstaltning til at gøre lavtlønnet arbejde mere attraktivt. Der bør foretages yderligere reformer af skattesystemet og velfærdsydelseerne. Den seneste stramning af reglerne for adgang til sociale ydelser har bevirket, at mange ledige har valgt at forlade arbejdsmarkedet, men det er for tidligt at sige noget om, hvilken virkning denne stramning har haft for incitamenterne til aktiv jobsøgning, herunder mobiliteten mellem sektorer og regioner. For det andet er der risiko for, at arbejdsomkostningerne ved lavtuddannede arbejdstagere eller arbejdstagere i de dårligt stillede områder overskrider produktivitetensniveauet som følge af anvendelsen af koordinerede lønskalaer (Flächentarifvertrag). Arbejdsmarkedets parter har imidlertid mulighed for at tage højde for regionale eller sektorspecifikke forskelle og medtage "åbningsklausuler" i overenskomsterne. De sektorspecifikke overenskomster indebærer faktisk en retlig forpligtelse for virksomhederne til at overholde de aftalte regler, hvis virksomheden er medlem af branchens arbejdsgiverforening, eller hvis regeringen bestemmer, at overenskomsten skal have almen gyldighed. Hverken overenskomster eller det såkaldte "Günstigkeitsprinzip" giver mulighed for at operere med et lavere lønniveau i prøveperioder for nyansatte eller i dårligt stillede områder. Selv om der måtte eksistere såkaldte "åbningsklausuler", gøres der sjældent brug af dem, navnlig ikke i de vestlige delstater. For det tredje vanskeliggøres reintegrationen af ledige arbejdstagere af den ineffektivitet, der kendetegner de omfattende aktive arbejdsmarkedsprogrammer, og den utilstrækkelige målretning af sådanne programmer. Det er stadig for tidligt at opgøre resultatet af de seneste forsøg på at forbedre evalueringen af de aktive arbejdsmarkedsprogrammer.

Forøge produktiviteten gennem forbedringer af erhvervs klimaet og en effektivisering af uddannelsessystemet

Den lave vækst i forbruget af arbejdskraft har været ledsaget af et parallelt fald i produktivitetsvæksten og erhvervsinvesteringerne de seneste år, hvilket kan hænge sammen med den fortsat store regelbyrde og de resterende hindringer for konkurrence. Skønt der er blevet gjort betydelige fremskridt som led i Hartz-reformen, er især arbejdsmarkedet fortsat kraftigt reguleret. Reglerne vedrørende arbejdstagernes beskyttelse i ansættelsen samt reglerne for adgang til diverse håndværksfag og liberale erhverv er blevet taget op til ny behandling. Desuden er visse dele af skattelovgivningen meget kompliceret, men regeringen forsøger stadig at forenkle lovgivningen. Endelig lægger lovgivningen unødvendige hindringer i vejen for konkurrencen inden for detailsektoren, afgifterne for tilslutning til energinet er fortsat forholdsvis høje og genstand for efterfølgende kontrol, og udliciteringen af offentlige indkøb lader vente på sig.

Med udsigterne til en formindskelse af arbejdsstyrken kommer arbejdskraftens uddannelsesniveau til at spille en central rolle for Tysklands muligheder for at hæve produktiviteten og dermed fastholde den nuværende levestandard. OECD's PISA-undersøgelse pegede på de forholdsvis beskedne resultater i de tyske gymnasier. Desuden har de til tider ret lange universitetsstudier længe været et problem. En reform af uddannelsessystemet vil også komme til at spille en vigtig rolle i forbindelse med tacklingen af ledighedsproblemet, da de lavtuddannede udgør en stor andel af samtlige ledige.

Reducere det offentlige underskud til mindre end 3% af BNP hurtigt og fastholde konsolideringen af de offentlige finanser

Det offentlige underskud i 2002 udgjorde 3.6% af BNP og lå dermed klart over traktatens referencerværdi. Den 21. januar 2003 fastslog Økofin-Rådet, at der forekom et uforholdsmæssigt stort underskud i Tyskland, og det rettede en henstilling til de tyske myndigheder om at gennemføre foranstaltninger til en værdi af et procentpoint af BNP i 2003 og bringe situationen med et uforholdsmæssigt stort underskud til ophør senest ved udgangen af 2004. Konsolideringen af de offentlige finanser vil også kunne bidrage til at forbedre erhvervsklimaet generelt og dermed til at forøge Tysklands vækstpotentiel. Hvis der imidlertid ikke træffes supplerende foranstaltninger med det formål at styrke Tysklands lave vækstpotentiel, vil det næppe være muligt at sikre et støt fald i den offentlige gældskvotestørrelse og opfylde den bebudede målsætning om en budgetstilling tæt på balance i 2006. Rådet har derfor opfordret Tyskland til at gennemføre nogle stærkt påtrængte reformer, ikke blot på arbejdsmarkedsområdet, men også på socialsikringsområdet generelt, og til at mindske den regelbyrde, der hviler på økonomien.

Sikre pensionsordningernes og sundhedsvæsenets bæredygtighed på lang sigt

Tysklands socialsikringsordninger finansieres hovedsagelig via løbende indbetalinger. Det betyder, at pensions- og sundhedssystemerne får vanskeligt ved at tackle problemet med den aldrende befolkning. Hvis de aktuelle regler forbliver uændret, vil det blive nødvendigt at forøge socialsikringsbidragene, der allerede er blandt de højeste i Europa, ganske betragteligt i løbet af de kommende årtier. Det vil forøge den økonomiske byrde, der allerede følger af den store arbejdsløshed, og presse væksten yderligere. Den tyske regering har allerede taget de første skridt i retning af privatfinansierede pensionsordninger ("Riester-Rente"), og 15% af alle ansatte har hidtil benyttet sig af denne nye mulighed. Der er behov for en yderligere indsats for at sikre den langsigtede økonomiske bæredygtighed i forbindelse med den igangværende proces med at modernisere og tilpasse pensionssystemet til de ændrede vilkår. Regeringens initiativ til at revidere finansieringen og videreudviklingen af de sociale sikringsordninger med støtte fra en uafhængig ekspertgruppe må derfor hilses velkommen.

Sundhedsvæsenet er også kommet under større og større pres de seneste år, hovedsagelig som følge af en træg indtægtsudvikling, men også som følge af en utilstrækkelig udgiftsstyring og manglende økonomiske incitamenter til at gennemføre besparelser. En omlægning af sundhedsvæsenet er p.t. til debat. Det er regeringens hensigt at sikre, at sundhedsvæsenet er økonomisk bæredygtigt, bl.a. ved at styrke konkurrenceelementerne, mens der fokuseres mere på kvaliteten af den ydede sundhedspleje.

Spørgsmålet om de offentlige financers holdbarhed på lang sigt giver fortsat anledning til bekymring, da Tysklands gældskvotestadig ligger over tærsklen på 60% af BNP, og der er ingen oplagte tegn på, at den vil begynde at falde.

Landespecifikke henstillinger til Tyskland

De udfordringer, der er skitseret ovenfor, nødvendiggør en række brede strukturreformer som beskrevet i de generelle retningslinjer (GR) i del I af de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer.

Tyskland bør også gøre en energisk indsats for at følge alle beskæftigelsestenstillingerne (BH), der behandler beskæftigelsestørrelserne mere detaljeret. Med det formål at forøge vækstpotentialet, sikre de offentlige financers holdbarhed på lang sigt, imødegå konsekvenserne af den aldrende befolkning og mindske de regionale skævheder er det særlig vigtigt for Tyskland at forøge jobskabelsen, forbedre fleksibiliteten på arbejdsmarkedet og mobilisere det uudnyttede beskæftigelsestentiel. Det henstilles især til Tyskland at:

1. fortsætte gennemførelsen af en reform af skatte- og understøttelsessystemet (GR 4 og BH 6), med henblik på at sikre tilstrækkelige incitamenter til at gå i arbejde eller skifte til en højere lønnet stilling og ved at gøre aktiv jobsøgning til en fast forudsætning for modtagelse af understøttelse
2. tage skridt til at sikre, at lønningerne i højere grad kommer til at afspejle produktivitetsskelle mellem faggrupper og regioner (GR 5), bl.a. ved at genoverveje det såkaldte "Günstigkeitsprinzip" og tillade en midlertidigt lavere aflønning af nybeskæftigede
3. fremskynde reformerne for at gøre de aktive arbejdsmarkedsprogrammer mere effektive og navnlig forbedre jobsøgningsassistenten samt gennemføre en yderligere reform af de aktive arbejdsmarkedsprogrammer med udgangspunkt i omkostningseffektivitetskriterier og i højere grad målrette dem mod de personer, der er mest truet af langtidsledighed (GR 8, 13 (iv) og BH 1).

Med henblik på at øge produktiviteten via forbedringer af erhvervsklimaet og et mere effektivt fungerende uddannelsessystem henstilles det til Tyskland (jf. GR 9-14) at:

4. tilskynde virksomhederne til at investere og vokse ved at skabe et mere konkurrencepræget erhvervsklima (GR 9) og ved at mindske de lovgivningsmæssige og administrative byrder (GR 11), herunder slække på reglerne vedrørende arbejdstagernes sikkerhed i ansættelsen (GR 6)
5. gennemføre yderligere reformer, der kan bidrage til at forbedre uddannelsesresultaterne og afhjælpe den konstante mangel på faglært arbejdskraft (GR 13).

For hurtigt at reducere det offentlige underskud til mindre end 3 % af BNP og fastholde konsolideringen af de offentlige finanser henstilles det til Tyskland at:

6. sikre en streng budgetgennemførelse og træffe de bebudede eller kompenserende foranstaltninger for 2003 til en værdi af 1% af BNP og bringe en ende på den aktuelle situation med et uforholdsmæssigt stort underskud senest i 2004 (GR 1)
7. mindske det konjunkturkorrigerede underskud med mindst et procentpoint af BNP mellem udgangen af 2003 og 2005.

For at sikre pensionssystemets og sundhedsvæsenets bæredygtighed på lang sigt henstilles det til Tyskland at:

8. fremme brugen af tillægspensionsordninger og forøge incitamenterne til at vælge et senere pensionstidspunkt (GR 16)
9. effektivisere sundhedssektoren ved at indføre økonomiske incitamentter for udbydere og aftagere af sundhedsydelser.

4. Grækenland

I 2002 fortsatte den græske økonomi med at vokse i et hastigt tempo, trods den ugunstige økonomiske udvikling på internationalt plan. Den reale BNP-vækst forventes at forblive et godt stykke over EU-gennemsnittet og nå op på 3,6% i 2003 (hvilket er en anelse højere end den potentielle vækstrate på 3,5%). Den økonomiske aktivitet er blevet kraftigt stimuleret af private og offentlige investeringer, navnlig i forbindelse med forberedelserne af De Olympiske Lege og via den tredje EF-støtteramme. For at overskride eller forblive på det potentielle niveau efter 2004 er der brug for yderligere strukturelle reformer. Desuden kan høje vækstrater og stigende omkostninger føre til yderligere inflationspres. Trods den stærke vækst og faldende rentesatser er den offentlige gældskvotepå ikke blevet mindsket i noget nævneværdigt omfang. Faktisk faldt gældskvoten ganske langsomt i 1997-1999, men den begyndte igen at stige i 2000-2001 som følge af omklassificeringen af store finansielle transaktioner, der tidligere blev holdt uden for de offentlige regnskaber.

Situationen på arbejdsmarkedet forbedrer sig ganske langsomt. Trods den kraftige jobskabelse er væksten i beskæftigelsen ikke tilfredsstillende, og ledigheden, der ganske vist faldt til under 10% af arbejdsstyrken i 2002, er fortsat meget høj. Samspelet mellem stivheder på arbejdsmarkedet og produktmarkedet og den sene udvikling af et videnbaseret samfund som følge af især de lave investeringer i menneskelig kapital og forskning forhindrer arbejdsproduktiviteten i at stige til et niveau, der kunne fremskynde indhentningsprocessen.

Grækenland har behov for en yderligere konsolidering af de offentlige finanser for at kunne mindske den høje offentlige gældskvotepå i et tilfredsstillende tempo. Det er nødvendigt at finde en løsning på de strukturelle problemer på arbejdsmarkedet og produktmarkedet med henblik på at mindske den store arbejdsløshed, forbedre produktiviteten og få den græske økonomi til at fungere mere effektivt. Udfordringerne for Grækenland bliver at:

- sikre de offentlige finansers holdbarhed på lang sigt i lyset af befolkningens aldring og især den høje offentlige gældskvotepå
- forøge den lave produktivitet, der hænger sammen med problemerne på arbejds- og produktmarkedet, de lave investeringer i menneskelig kapital og den sene udvikling af et videnbaseret samfund
- mindske den høje strukturelle ledighed og forøge beskæftigelsesfrekvenserne, navnlig blandt kvinder.

Sikre de offentlige financers holdbarhed på lang sigt i lyset af befolkningens aldring og især den høje offentlige gældskvote

Trods de seneste års budgettilpasninger og forbedringer af den offentlige saldo er gældskvoten ikke faldet i takt med væksten i BNP og udviklingen i budgetunderskuddet. Efter at gældskvoten var blevet justeret efter krav fra Eurostat, viste det sig, at den faktisk var steget i 2000 og 2001, og den udgjorde 105,3% af BNP i 2002. De store finansielle transaktioner opvejede stort set det primære overskuds positive indvirkning på den offentlige gæld. Det primære overskud forventes at være steget i et langsommere tempo i 2002, mens det offentlige underskud anslås til 1,1% af BNP sammenlignet med 1,2% i 2001. Den høje output-vækst udgør et solidt grundlag for en yderligere forbedring af den offentlige saldo og for muligheden for at vende budgetunderskuddet til et overskud. Det er af allerstørste betydning dels at begrænse de offentlige forbrugsudgifter for at frigøre ressourcer til produktive formål, dels at holde den høje gældskvote nede. Hvis netop den offentlige gældskvote ikke holdes under kontrol, kan de offentlige financers langsigtede holdbarhed blive bragt i fare, efterhånden som det forventede finansielle pres forårsaget af befolkningens aldring begynder at manifestere sig. Trods bestræbelserne i 2002 som led i pensionsreformen forventes der fortsat en stor stigning i de offentlige pensionsudgifter (fra et allerede højt udgangspunkt), så meget tyder på, at der vil være behov for en ekstra indsats på dette område.

Forøge den lave produktivitet, der hænger sammen med problemerne på arbejds- og produktmarkedet, de lave investeringer i menneskelig kapital og den sene udvikling af et videnbaseret samfund

Arbejdskraftens produktivitet er steget stærkt de seneste år, men er fortsat den anden laveste i EU. Dette kan forklares med de beskedne investeringer i F&U, den fortsat begrænsede (om end stigende) udbredelse af informations- og kommunikationsteknologi, det lave uddannelsesniveau i befolkningen og den heraf følgende mangel på faglært arbejdskraft. Desuden er den store andel af små og meget små indenlandske virksomheder, der bl.a. kan tilskrives den gældende arbejdsmarkeds- og skattelovgivning, med til at begrænse investeringerne i F&U og innovation.

Et bedre erhvervsklima udgør også en af nøglerne til mere effektivt fungerende produktmarkeder. For det første er konkurrencen inden for visse netværksindustrier stadig begrænset. Inden for f.eks. el- og gassektoren er det fortsat de veletablerede, vertikalt integrerede virksomheder, der dominerer markedet. For det andet - og trods den seneste tids bestræbelser på at forenkle de lovgivningsmæssige rammer og skattesystemet - bremses dynamikken i erhvervslivet fortsat af komplicerede procedurer og en lidet effektiv offentlig forvaltning. For det tredje ligger Grækenland på næstsidstepladsen, når det gælder gennemførelsen af direktiverne om det indre marked.

Mindske den høje strukturelle ledighed og forøge beskæftigelsesfrekvenserne, navnlig blandt kvinder

Beskæftigelsesfrekvensen i Grækenland ligger langt under de mål, som Det Europæiske Råd har fastsat, navnlig for kvindernes vedkommende. Ledigheden faldt for tredje år i træk i 2002, men ligger fortsat et godt stykke over EU-gennemsnittet. Ledigheden blandt kvinder er dobbelt så stor som ledigheden blandt mænd, og ungdomsarbejdsløsheden er også stadig meget høj. Stivheder på arbejdsmarkedet lægger stadig hindringer i vejen for et mere effektivt fungerende arbejdsmarked. Lønforhandlingssystemet åbner stadig ikke mulighed for løndifferentieringer i forhold til produktivitet og færdigheder. Skattesystemets kompleksitet (trods forbedringerne på det seneste), de høje socialsikringsbidrag og de stive afskedigelsesregler bevirker fortsat, at arbejdsgiverne er tilbageholdende med at ansætte ny arbejdskraft. Desuden har de reformer, der skal fremme mere fleksible ansættelsesformer, kun haft en begrænset virkning, hvilket peger i retning af, at arbejdsgiverne allerede har adgang til en vis fleksibilitet via den uformelle økonomi. Reformen af den offentlige arbejdsformidling, der er særdeles vigtig for bekæmpelsen af den høje langtidsledighed, lader stadig vente på sig.

Landespecifikke henstillinger til Grækenland

De udfordringer, der er skitseret ovenfor, nødvendiggør en række brede strukturreformer som beskrevet i de generelle retningslinjer (GR) i del I af de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer.

Med henblik på at sikre de offentlige finansers holdbarhed på lang sigt i lyset af befolkningens aldring og især den høje offentlige gældskvote (GR 15) henstilles det til Grækenland at:

1. sikre et støt og tilstrækkeligt hurtigt fald i den offentlige gældskvote ved at fastholde store primære overskud (GR 15)

2. sikre en effektiv styring af den offentlige sektors løbende primære udgifter ved resolut at gøre noget ved problemet med de uelastiske udgiftselementer (GR 14), f.eks. den offentlige lønmasse
3. udnytte de offentlige ressourcer mere effektivt med henblik på at forbedre arbejdskraftens produktivitet og de lediges beskæftigelsesevne (GR 14)
4. at gå videre med reformen af socialsikringssystemet og navnlig pensionssystemet (GR 16) med det formål at forhindre budgetproblemer i fremtiden som følge af befolkningens aldring.

Med henblik på at hæve det lave produktivetsniveau, der hænger sammen med den måde, som arbejds- og produktmarkedet fungerer på, de lave investeringer i menneskelig kapital og den sene udvikling af et videnbaseret samfund, henstilles det til Grækenland (jf. GR 4-8 og 9-14) at:

5. intensivere indsatsen for at forøge den faglærte menneskelige kapital, tilskynde erhvervslivet til at deltage i F&U og innovation og forbedre udbredelsen af informations- og kommunikationsteknologi (GR 13 og BH 2)
6. styrke konkurrencen inden for især energisektorerne (GR 9)
7. gå videre med forbedringen af erhvervsklimaet og forenklingen af skattelovgivningen og gøre en mere ihærdig indsats for at gennemføre direktiverne om det indre marked (GR 9 og 11).

Grækenland bør også gøre en energisk indsats for at følge alle beskæftigelseshenstillingerne (BH), der behandler beskæftigelsesspørgsmålene mere detaljeret. Med det formål at øge vækstpotentialet, sikre de offentlige finansers holdbarhed på lang sigt og imødegå konsekvenserne af den aldrende befolkning er det særlig vigtigt for Grækenland at mindske den store strukturelle ledighed og øge beskæftigelsesfrekvensen, især blandt kvinder. Det henstilles især til Grækenland at:

8. forbedre incitamenterne til at søge arbejde ved at reducere de indirekte lønomkostninger og forbedre betingelserne for overførsel af pensionsrettigheder med det formål at øge beskæftigelsen inden for den formelle sektor, herunder deltidsbeskæftigelsen (GR 4 og 16 og BH 4)

9. arbejde for en ændring af lønforhandlingssystemet, således at lønningerne kommer til at afspejle produktivitetsforskelle (GR 5)
10. gennemføre reformpakken for arbejdsmarkedet, der skal forbedre balancen mellem fleksibilitet og tryghed i ansættelsen gennem dels en effektiv implementering af de reformer, der tager sigte på at modernisere arbejdstilrettelæggelsen, dels en revision af de unødigt restriktive arbejdsmarkedsregler (GR 6 og BH 1).

5. Spanien

Den økonomiske udvikling i Spanien var i sidste halvdel af 90'erne ualmindelig stærk med vækstrater (nær ved 4% i gennemsnit), der lå betydeligt over de øvrige i euroområdet, og endog over Spaniens mellemsigtede potentielle vækstrate (anslået til ca. 3%). I modsætning til tidligere nedgangstider fastholdtes et positivt vækstdifferentiale under den nedgang, der startede i 2001. De positive resultater understøttedes af en større jobskabelse end nogen sinde, ligesom de monetære vilkår også bidrog væsentligt. På negativsiden har inflationen konstant holdt sig højere end gennemsnittet for euroområdet. Den målte vækst i produktiviteten er faldet, hvilket understreger behovet for at fortsætte med den strukturelle reformproces for at forbedre konkurrencevilkår og fleksibilitet.

Den spanske økonomi må for at opretholde konvergens i forhold til højindkomstøkonomier i EU (Spaniens BNP pr. indbygger er fortsat ca. 15% lavere end EU-gennemsnittet) konsolidere de bedre resultater for arbejdsmarkedet, mindske ledighedsforskellene mellem regionerne og øge arbejdsstyrkens samlede beskæftigelse. Væksten vil til gengæld kunne understøttes af produktivitetsovergørelser, hvis F&U og opbygning af menneskelig kapital fremmes og konkurrencevilkårene forbedres i nogle sektorer. Realiseres målene, vil det bidrage til den konsolidering af finanserne, der har været undervejs i de seneste år. Det kan imidlertid ikke udelukkes, at der er risiko for fremtidige ubalancer i de offentlige finanser som følge af forsinkede, men voldsomme virkninger af befolkningsaldringen. For at sikre holdbare offentlige finanser på lang sigt og som supplement til de initiativer, der allerede er taget, bør de offentlige pensionsordninger reformeres, herunder bør især forholdet mellem bidrag og ydelser styrkes. Udfordringerne for Spanien bliver at:

- hæve den lave beskæftigelsesfrekvens, navnlig blandt kvinder, og mindske de store arbejdsmarkedsforskelle mellem regionerne
- hæve det lave produktivitetsniveau, herunder styrke den videnbaserede økonomi gennem et højere uddannelsesniveau, også for de faglærte, investeringer i informationsteknologi, F&U og mere innovation
- sikre de offentlige finansers holdbarhed på lang sigt på baggrund af den aldrende befolkning.

Hæve den lave beskæftigelsesfrekvens, navnlig blandt kvinder, og mindske de store arbejdsmarkedsforskelle mellem regionerne

På trods af store bestræbelser og fremskridt med arbejdsmarkedsreformerne i de seneste år (ledigheden er faldet med mere end 11 procentpoint siden 1995) er en ledighed på ca. 11,5% stadig væsentligt over EU-gennemsnittet, ligesom den samlede beskæftigelse fortsat ligger et godt stykke under EU-gennemsnittet. Faldet i ledigheden har været større for kvinder end for mænd, men den kvindelige arbejdsløshed er fortsat dobbelt så høj som for mændene. På trods af stor jobskabelse er ledigheden tillige meget ulige fordelt på regionerne. Lønningerne fastsættes i praksis uden større hensyntagen til de store produktivitsforskelle, og indekseringsklausuler i lønforhandlingerne medfører også en ineffektiv fordeling af arbejdskraften. Arbejdsmarkedet er i høj grad segmenteret mellem fastansatte og det store antal tidsbestemte kontrakter. Til gengæld er kun få beskæftigede i deltidsjob. Den geografiske arbejdstagermobilitet, som godt nok på det seneste i nogen grad er forbedret gennem arbejdsmarkeds- og indkomstskattereformer, er fortsat begrænset, delvis på grund af strukturelle hindringer, navnlig et dårligt fungerende boligmarked. Hertil kommer, at de offentlige arbejdsformidlinger måske ikke råder over de nødvendige organisatoriske midler til at forvalte målrettede, aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger, og et dagpengesystem, der bygger på jobsøgernes individuelle forpligtelse til aktivt at søge arbejde.

Hæve det lave produktivitsniveau, herunder styrke den videnbaserede økonomi gennem et højere uddannelsesniveau, også for de faglærte, investeringer i informationsteknologi, FoU og mere innovation

Produktiviteten i Spanien ligger under EU-gennemsnittet og er kun steget beskedent siden anden halvdel af 90'erne. Dette skyldes delvis store stigninger i beskæftigelsen, koncentreret om aktiviteter med lav produktivitet. Uddannelsesniveauerne er forholdsvis lave. Erhvervslivet investerer ikke meget i FoU, hvilket er en anden hindring for hurtigere produktivitsvækst. Et lavt antal patenter og utilstrækkelige investeringer i informationsteknologi og e-handel er tegn på en svag innovation. Produktivitsvæksten bremses også af utilstrækkelig konkurrence i visse sektorer, navnlig detailhandelen og elsektoren.

Der er for nyligt taget lovende initiativer til at øge konkurrencen i elsektoren, men det er for tidligt at vurdere deres virkning, og de fire store vertikalt integrerede forsyningsvirksomheder nyder stadig monopolstillinger på deres respektive regionale markeder, og importkapaciteten er fortsat lav.

Sikre de offentlige finansers holdbarhed på lang sigt på baggrund af den aldrende befolkning

Selv om befolkningsaldringen vil vise sig senere i Spanien end i andre lande, er der grund til bekymring for de langsigtede budgetvirkninger heraf, mest af alt for de offentlige pensionsordninger, men også for sundhedsudgifterne. Det fremgår af de fleste undersøgelser, at der bliver en meget markant stigning i afhængigheden af overførselsindkomster mellem 2020 og 2030, hvilket i høj grad vil påvirke budgettet. Styrkelse af den langfristede stabilitet bør derfor fortsat være en vigtig prioritet som led i en ambitiøs trestrengt strategi. I den forbindelse bør en række nylige tiltag, der sigter mod at nedbringe udviklingen i gældsbyrden, hæve pensionsalderen og øge pensionsbidragene, suppleres med reformer af den offentlige pensionsordning. Nøgleparametre såsom antal bidragsydere årligt, pensionsalder og kompensationsgrad er fortsat uændrede, og bidrag og ydelser står kun lidt i forhold til hinanden.

Landespecifikke retningslinjer for Spanien

De udfordringer, der er skitseret ovenfor, nødvendiggør en række brede strukturreformer som beskrevet i de generelle retningslinjer (GR) i del I af de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer.

Spanien bør også gøre en energisk indsats for at følge alle beskæftigelseshenstillingerne (BH), som behandler beskæftigelsesspørgsmålene mere detaljeret. For at øge vækstpotentielt, sikre holdbare offentlige finanser på lang sigt, tackle følgerne af en aldrende befolkning og nedbringe regionale forskelle er det især vigtigt, at Spanien hæver den lave beskæftigelsesfrekvens, navnlig blandt kvinder, og mindsker de store arbejdsmarkedsforskelle mellem regionerne. Det henstilles især til Spanien at:

1. fortsætte med at tilskynde til større deltagelse i arbejdsstyrken, især blandt kvinder, gennem bedre udbud af børnepasningsfaciliteter og fremme af deltidsarbejde (BH 2)

2. fremme reform af lønfastsættelsesmekanismerne, så lønninger bedre afspejler produktivitetsforskelle på tværs af kvalifikationer, lokale arbejdsmarkedsbetingelser og økonomiske vilkår på virksomhedsniveau, og udfasning af indekseringsbestemmelserne i overenskomstaftalerne (GR 5)
3. reformere lovgivning om sikkerhed i ansættelsen yderligere for at mindske segmenteringen af arbejdsmarkedet i forhold til de forskellige kontrakttyper (GR 6 og BH 1) og
4. fortsætte med at fremme arbejdstagernes geografiske mobilitet ved at fjerne skattemæssige og andre forbrejninger, herunder fremme markedet for lejeboliger og fjerne stivheder i bygge- modningsbestemmelserne (GR 7 og BH 3).

For at hæve det lave produktivetsniveau, herunder styrke den videnbaserede økonomi gennem et højere uddannelsesniveau, også for de faglærte, øge investeringer i informationsteknologi, FoU og mere innovation, henstilles det til Spanien (i tråd med GR 9-14) at:

5. udvide bestræbelserne på at øge udbuddet af faglært humankapital, investeringer i FoU og innovation samt udbredelsen af informations- og kommunikationsteknologi (GR 13) og
6. træffe flere foranstaltninger for at iværksætte en effektiv konkurrence i visse sektorer, såsom detailhandel (GR 9), videreføre de igangværende bestræbelser på at mindske de administrative byrder for virksomhederne og nøje følge udviklingen på elektricitetsmarkedet (GR 11).

For at sikre de offentlige financers holdbarhed på lang sigt på baggrund af den aldrende befolkning, henstilles det til Spanien at:

7. supplere de seneste initiativer ved at tage hensigtsmæssige skridt til at gennemføre en større omlægning af pensionssystemet, så forholdet mellem bidrag og ydelser kan styrkes, og de langsigtede stigninger i pensionsudbetalingerne i forbindelse med de ventede demografiske forandringer kan komme under kontrol (GR 16).

6. Frankrig

Fransk økonomi har gennem de sidste fem år været i hurtigere vækst end økonomien i landets vigtigste europæiske partnere. De gode resultater kan især tilskrives en stærk jobskabelse i en lang årrække og er udtryk for strukturforbedringer på arbejdsmarkedet samt en fleksibel finanspolitik efter 1999. I henhold til Kommissionens nylige beregninger ligger den potentielle reale BNP-vækst stadig en smule under 2,5%, hvilket er en smule over gennemsnittet for samtlige EU-lande. Det langsomme fald i den underliggende inflation i løbet af de sidste seks måneder kan tyde på, at økonomien har kørt under potentiellet i flere kvartaler.

Det potentielle output vil i de kommende år blive negativt påvirket af udviklingen i den demografiske struktur. Der er imidlertid stadig mulighed for at understøtte potentiel vækst gennem strukturelle reformer såvel på arbejdsmarkedet gennem øget arbejdsmarkedsdeltagelse, som på produktmarkedet ved at forbedre den effektive konkurrence i centrale netværksindustrier. Yderligere bestræbelser på finanspolitisk konsolidering vil kunne skabe mulighed for en reduktion af skat på arbejde og investeringer, hvilket vil kunne bidrage til at øge det potentielle output. Efter den markante forværring af den konjunkturkorrigerede budgetstilling i 2002, som bidrog til et underskud over tærsklen på 3% af BNP, er den største og mest presserende udfordring for de franske myndigheder at konsolidere de offentlige finanser. Det er også vigtigt at fortsætte med konsolideringen af budgetterne i lyset af befolkningsaldringens virkninger for de offentlige finanser. Udfordringerne for Frankrig bliver at:

- reducere det offentlige underskud til mindre end 3% af BNP hurtigt og fastholde konsolideringen af finanserne
- øge arbejdsmarkedsdeltagelsen og mindske den strukturelle ledighed
- sikre de offentlige finansers holdbarhed på lang sigt på baggrund af den aldrende befolkning
- sikre konkurrence i netværksindustriene og fremskynde vedtagelse af foranstaltningerne vedrørende det indre marked for at sikre ensartede regler.

Hurtigt reducere det offentlige underskud til mindre end 3% af BNP og fastholde konsolideringen af finanserne

Underskuddet på de offentlige finanser i Frankrig nåede i 2002 op på 3,1% af BNP. Kommissionen har derfor vedtaget en udtalelse om uforholdsmæssigt stort underskud i Frankrig. Den 3. juni besluttede Rådet, at der foreligger et uforholdsmæssigt stort underskud i Frankrig og vedtog en henstilling rettet mod Frankrig om at bringe situationen med det uforholdsmæssigt store underskud til ophør. Rådet henstiller, at den franske regering bringer den nuværende situation med et uforholdsmæssigt stort underskud til ophør så hurtigt som muligt og senest i 2004 i overensstemmelse med artikel 3, stk. 4, i Rådets forordning (EF) nr. 1467/97. Rådet giver de franske myndigheder en frist til den 3. oktober 2003 til at træffe passende foranstaltninger med henblik herpå.

Efter godkendelsen af budgettet traf regeringen foranstaltninger til at kontrollere statens udgifter i 2003 ved at hensætte 4 mia. EUR (0,25% af BNP), hvoraf 1,44 mia. EUR (0,1% af BNP) blev annulleret i marts. Med hensyn til sundhedsudgifter har den franske regering allerede taget adskillige skridt til at fremme kontrol, f.eks. ved en mere udbredt anvendelse af generiske lægemidler. Ikke desto mindre vil disse foranstaltninger ikke markant forbedre den konjunkturkorrigerede budgetstilling for det år, som Rådet havde henstillet. Som følge heraf vil underskuddet på de offentlige finanser med udsigten til moderat vækst meget sandsynligt overskride referenceværdien på 3% af BNP i 2003. Den procentdel, som Frankrigs gæld udgør af BNP, vil sandsynligvis heller ikke falde, så den kommer i overensstemmelse med traktatens referenceværdi på 60% i 2003. I lyset heraf og i betragtning af, at budgetbyrden som følge af den aldrende befolkning hurtigt vil øges fra 2005 og frem, må den budgetmæssige konsolidering prioriteres højt i Frankrig.

Øge arbejdsmarkedsdeltagelsen og mindske den strukturelle ledighed

En central udfordring på mellemlang sigt for fransk økonomi er fortsat de strukturelle problemer på arbejdsmarkedet, da de menneskelige ressourcer på trods af nylige fremskridt fortsat er underudnyttede. Frankrig har fortsat en relativt lav samlet beskæftigelse (63,8% i 2002) og en meget lav beskæftigelsesfrekvens for ældre arbejdstagere (blandt de laveste i EU). På baggrund af den aldrende befolkning og efter en nedsættelse af den lovhjemlede arbejdstid består udfordringen i at fremme deltagelse i arbejdstyrken.

Deltagelsen skal forbedres yderligere gennem yderligere skatte- og bistandsreformer samt reformer af førtidspensionsordningen og pensionssystemerne. Frankrig bør også fortsat reducere den store strukturelle ledighed og den manglende overensstemmelse mellem udbud og efterspørgsel, som skaber ansættelsesproblemer i visse sektorer. Indsatsen for at lette lønomkostningerne, især for lavtlønnede, bør videreføres. Arbejdsmarksreglerne bør revideres yderligere, navnlig ved at forenkle håndhævelsen af bestemmelserne om sikkerhed i ansættelsen.

Sikre de offentlige financers holdbarhed på lang sigt på baggrund af den aldrende befolkning

De udfordringer, som befolkningsaldringen skaber for de offentlige finanser, bør tackles hurtigst muligt. Under de gældende vilkår vil det kræve en betydelig stigning i arbejdsmarkedsbidragene, hvis en hurtig stigning af underskuddet i pensionssystemet, som af EPC estimeres til 3,7 procentpoint af BNP mellem 2000 og 2004, skal undgås. En sådan udvikling vil i betydelig grad øge byrderne i forbindelse med arbejdskraften med stærkt negative virkninger for arbejdsmarkedet. Regeringen har forpligtet sig til at gennemføre en reform af pensionssystemet inden udgangen af første halvår 2003 efter høring af arbejdsmarkedets parter. Sådanne reformer vil bidrage til at sikre de offentlige financers holdbarhed på lang sigt. Reformerne vil bidrage til en vis retfærdighed mellem generationerne og lige forhold under de forskellige ordninger. I sundhedssektoren forventes udgifterne fortsat at stige betydeligt i 2003 og i årene derefter på trods af de nyligt vedtagne strukturelle foranstaltninger, der skulle bremse udgiftsdynamikken. Regeringen har påpeget, at den agter at træffe beslutning om en reform af sundhedssektoren i løbet af andet halvår 2003.

Bekymringerne om de offentlige financers holdbarhed på lang sigt er så meget mere alvorlige som Frankrigs gældskvote meget sandsynligt vil overstige tærsklen på 60% i 2003.

Forbedre erhvervmiljøet, sikre konkurrence i netværksindustrierne og fremskynde vedtagelse af foranstaltningerne vedrørende det indre marked for at sikre ensartede regler

Der er for nyligt truffet eller bebudet foranstaltninger for at øge graden af markedliberalisering, og mens konkurrencen på gas- og elmarkederne fortsat er svag, opfylder disse markeder nu EU-direktivernes retlige krav om åbenhed. Operatørernes markedsandele er faldet til omkring gennemsnittet for de europæiske lande.

Oprettelse af virksomheder og væksten bremses fortsat af de mange forskellige og komplekse sociale og skattemæssige procedurer, selv om nye forenkede procedurer er ved at blive gennemført. Selv om Frankrig har givet udtryk for at ville øge gennemførelsen af direktiverne om det indre marked, har landet fortsat de ringeste resultater blandt EU-medlemsstaterne med at gennemføre og iværksætte direktiverne.

Landespecifikke retningslinjer for Frankrig

De udfordringer, der er skitseret ovenfor, nødvendiggør en række brede strukturreformer som beskrevet i de generelle retningslinjer (GR) i del I af de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer.

For hurtigt at reducere det offentlige underskud til mindre end 3% af BNP og fastholde konsolideringen af finanserne henstilles det til Frankrig at:

1. opnå en væsentligt større forbedring af det konjunkturkorrigerede underskud i 2003 end den oprindeligt planlagte.
2. tage skridt til at gennemføre foranstaltninger, der kan sikre, at det konjunkturkorrigerede underskud reduceres i 2004 med 0,5% af BNP eller mere for at sikre, at den samlede forbedring i 2003-2004 er tilstrækkelig til at bringe det nominelle underskud ned under 3% senest i 2004.
3. mindske stigningen i den procentdel, som den offentlige bruttogæld udgør af BNP i 2003.

Frankrig bør også gøre en energisk indsats for at følge alle beskæftigelseshestillingerne (BH), som behandler beskæftigesspørgsmålene mere detaljeret. For at øge vækstpotentialet, sikre holdbare offentlige finanser på lang sigt og tackle følgerne af en aldrende befolkning er det især vigtigt, at Frankrig hæver den lave beskæftigelsesfrekvens og nedbringer den strukturelle ledighed. Det henstilles især til Frankrig at:

4. sikre, at det nye dagpengesystem iværksættes fuldt ud, herunder med hensigtsmæssige krav og effektive incitamenter til jobsøgning (GR 4 og BH 1).

For at sikre de offentlige finansers holdbarhed på lang sigt på baggrund af den aldrende befolkning, henstilles det til Frankrig at:

5. foretage en omfattende reform af pensionssystemet (GR 16) meget hurtigt med henblik på at sikre systemets økonomiske holdbarhed og hæve den faktiske pensionsalder, og samtidigt tilpasse pensionssystemerne til mere fleksible beskæftigelses- og karrieremønstre og individuelle behov og
6. overvåge resultaterne af de foranstaltninger, der træffes for at bremse udgifterne i sundhedssektoren, indgående, så de reduceres til et holdbart niveau, og om nødvendigt indføre nye foranstaltninger med dette for øje i forbindelse med de planlagte reformer (GR 14).

For at sikre effektiv konkurrence i netværksindustriene og fremskynde vedtagelse af foranstaltningerne vedrørende det indre marked for at sikre ensartede regler henstilles det til Frankrig at:

7. fortsætte bestræbelserne på at sikre konkurrence på energimarkedene, navnlig i el- og gassektorerne (GR 9)
8. fastholde bestræbelserne på at reducere og forenkle forskrifterne for erhvervslivet (GR 11) og
9. øge gennemførelsen af direktiverne om det indre marked og få antallet af overtrædelsesprocedurer bragt ned (GR 9).

7. Irland

I Irland nåede den økonomiske vækst op på et flot gennemsnit på 10% i tidsrummet 1995-2000. Den dertil knyttede imponerende stigning i beskæftigelsen (5½% i gennemsnit) var mulig på grund af en stor stigning i deltagelsen i arbejdsstyrken, et dramatisk fald i ledigheden og - siden 1996 - succes med at vende det traditionelle mønster med nettoemigration. Alle disse kilder til større udbud af arbejdskraft var usædvanlige, idet økonomien i stadigt stigende grad led under utilstrækkeligt udbud (af såvel arbejdskraft som infrastruktur) sidst i 90'erne. Som følge heraf og på linje med den verdensomspændende nedgang var ekspansionen markant langsommere fra og med 2001. Fremover bør Irland kunne drage stor fordel af den forventede globale opsving på grund af økonomiens store grad af åbenhed. Tiderne med tocifrede vækstrater er imidlertid ovre, og Irlands potentielle vækst på mellemlang sigt vil sandsynligvis ikke overstige 5%, hvilket er ca. det dobbelte af EU som helhed, i lyset af en foreløbig fortsættelse af større arbejdsmarkedsdeltagelse og større produktivetsgevinster.

Tilpasningen til den langsommere ekspansion og fastholdelsen af resultaterne fra tidligere opgangstider vil kunne understøttes af stabile makroøkonomiske vilkår. For at sikre at det økonomiske potentiel udnyttes fuldt ud, er det endvidere nødvendigt at træffe strukturelle foranstaltninger på økonomiens udbudsside, hvilket også vil kunne bidrage til at bremse inflationspresset. Udfordringerne for Irland bliver at:

- mildne overgangen fra en tocifret økonomisk vækst sidst i 90'erne til lavere, holdbar vækst i årene fremover ved at sikre stabile makroøkonomiske vilkår og styrke økonomiens udbudsside.

Mildne overgangen fra en tocifret økonomisk vækst sidst i 90'erne til lavere, holdbar vækst i årene fremover ved at sikre stabile makroøkonomiske vilkår og styrke økonomiens udbudsside

Takket være den hurtige vækst i det foregående årti er både budgetstillingen og arbejdsmarkedssituationen bedret betydeligt. De offentlige finanser udviste overskud fra 1997 til 2001, ligesom gældskvoten er den anden laveste i EU. Fremover skal gennemførelsen af det offentlige investeringsprogram og nye sociale og sundhedsmæssige udgifter afspejle moderation i økonomien, og dermed i provenuet, samt behovet for at forbedre omkostningseffektiviteten i de offentlige ydelser (på baggrund af nylige foranstaltninger for at forbedre udgiftsstyringen og -kontrollen). En stærk stigning i beskæftigelsen bragte ledigheden ned under 4% i 2001 (fra over 15% i 1993), men det stadigt snævrere arbejdsmarked førte til høj inflation og lønstigninger. Fastholdelse af fuld beskæftigelse, målsætningen for den nyligt forhandlede arbejdsmarkedsoverenskomst, kræver en forsigtig og fleksibel lønudvikling og foranstaltninger til styrkelse af økonomiens udbudsside.

Reform på tre store områder synes mest lovende for at forbedre udbudssiden. For det første tackles udbudsproblemerne på infrastrukturfronten inden for rammerne af den nationale udviklingsplan for 2000-2006. Resultaterne fra planens infrastrukturprogram er bagud i forhold til målet, hovedsagelig på grund af stigende omkostninger i forbindelse med byggeri og køb af jord. For det andet er udgifterne til FoU i Irland lave på trods af økonomiens høje værditilvækst fra informations- og kommunikationsteknologier (1,2% af BNP i 1999). Irlands produktivitet vil kunne drage stor fordel af foranstaltninger til fremme af investeringer i FoU. For det tredje er der på trods af visse fremskridt stadig en utilstrækkelig grad af konkurrence i visse sektorer i den irske økonomi, navnlig i netværksindustrierne og visse andre serviceindustrier (såsom liberale erhverv, detailhandel og forsikring).

Landespecifikke retningslinjer for Irland

De udfordringer, der er skitseret ovenfor, nødvendiggør en række brede strukturreformer som beskrevet i de generelle retningslinjer (GR) i del I af de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer.

Irland bør også gøre en energisk indsats for at følge alle beskæftigelseshenstillingerne (BH), som behandler beskæftigelsesspørgsmålene mere detaljeret.

For at mildne overgangen fra en tocifret økonomisk vækst sidst i 90'erne til lavere, holdbar vækst i årene fremover ved at sikre stabile makroøkonomiske vilkår og styrke økonomiens udbudsside henstilles det til Irland at:

1. øge de offentlige udgifters effektivitet og forbedre provenu- og udgiftsplanlægningen inden for stabilitetsorienterede mellemfristede rammer, idet der bygges på den vifte af foranstaltninger, der for nylig er blevet introduceret for at forbedre planlægning, styring og kontrol i forbindelse med udgifterne (GR 14)
2. tilskynde arbejdsmarkedets parter til at forfølge en forsigtig og fleksibel lønstandard, som giver mulighed for justering af produktivitet og kvalifikationsforskelle og samtidigt opretholde konkurrenceevnen (GR 3 og 5)
3. opprioritere iværksættelsen af den nationale udviklingsplan, samtidigt med at budgetstabiliteten opretholdes, og iværksætte politiske foranstaltninger for at hæve FoU-niveauet (GR 13) og
4. øge konkurrencevilkårene i netværksindustrierne og visse andre erhvervssektorer, såsom detailhandelen (herunder handelen med alkohol), forsikring og liberale erhverv (GR 9).

8. Italien

Italiens økonomiske vækst har sædvanligvis været lavere end det samlede EU's siden starten af 90'erne. Selvom vækstdifferentiellet er indsnævret i løbet af den seneste konjunkturedgang, bl.a. på grund af et mindre restriktivt policy mix og de første virkninger af arbejdsmarkedsreformerne, forventes den potentielle produktionsvækst fortsat at ligge under gennemsnittet i euroområdet. På trods af denne forholdsvis svage vækst har forbrugerprisinflasjonen typisk været højere end andre steder i euroområdet, hvilket er et tegn på strukturelle svagheder. En skuffende udvikling i væksten har sammen med en mindre overbevisende skattemæssig tilpasning siden 2000 bremset den strukturelle konsolidering af de offentlige finanser. På baggrund af Italiens meget høje gældskvotest er det nødvendigt at forøge hastigheden af gældsreduktionen. Den igangværende løntilbageholdenhed og nogle vigtige reformer påbegyndt i 1998 har i væsentligt omfang forbedret resultaterne på arbejdsmarkedet og bragt ledigheden ned under 9% ved udgangen af 2002. Sideløbende med arbejdskraftens stigende bidrag til den økonomiske vækst har der imidlertid været en markant nedgang i produktiviteten, hvilket delvis skyldes øget arbejdsmarkedsdeltagelse af ufaglærte, navnlig i servicesektoren. På trods af store forbedringer i de seneste år er arbejdsmarkedsdeltagelsen stadig blandt de laveste i EU.

Samlet set er Italiens største problem fortsat et lavt vækspotential. Blandt de centrale faktorer, der holder væksten tilbage, er de stadig uløste problemer for de offentlige finanser, de vedvarende regionale forskelle, navnlig den store andel af inaktive eller arbejdsløse i den arbejdsdygtige alder i syden, samt elementer, der trækker den samlede faktorproduktivitet ned, såsom lavt uddannelsesniveau og beskedne investeringer i FoU. Udfordringerne for Italien bliver at:

- konsolidere de offentlige finanser hurtigt
- sikre de offentlige finansers holdbarhed på lang sigt på baggrund af den aldrende befolkning
- hæve den lave beskæftigelsesfrekvens, navnlig blandt kvinder og ældre arbejdstagere, og mindske de store forskelle mellem syd og nord
- styrke den videnbaserede økonomi gennem et højere uddannelsesniveau, også for de faglærte, investeringer i informationsteknologi, FoU og mere innovation
- forbedre erhvervsklimaet og konkurrencevilkårene yderligere i energi- og servicesektorerne.

Konsolidere de offentlige finanser hurtigt

I årene forud for ØMU'ens oprettelse og også lige efter skete der en betydelig forbedring af Italiens finanser. I de seneste år har finanskonsolideringen imidlertid været noget mere træg, bl.a. på grund af en markant lave-
re vækst end forventet og en række skattelettelser. Det har vist sig vanskeligt at reducere de primære udgif-
ter. Sidst i 2002 og først i 2003 indførte myndighederne en strengere kontrol og mere gennemsigtige udgift-
sprocedurer, hvilket burde kunne føre til en bedring i årene fremover. Den igangværende decentralisering vil
eventuelt fordr yderligere foranstaltninger for at håndhæve det finanspolitiske ansvar på alle niveauer i
administrationen og samtidigt fastholde et hensigtsmæssigt niveau i overførslerne mellem regionerne. De
seneste få år har der været et stort salg af offentligt ejede aktiver og mange tilfælde af skatteamnesti. Disse
overgangsforanstaltninger har erstattet mere fundamentale foranstaltninger, selv om de trods alt har afværget
risikoen for at overtræde referenceværdien med et underskud på 3% af BNP. Den mellemfristede målsætning
for den konjunkturkorrigerede budgetstilling er imidlertid afgørende for at få bragt de offentlige finanser ind
på en holdbar vej, også fordi gældskvoten fortsat er over 100% af BNP, og fordi den voldsomme befolk-
ningsaldring i høj grad vil påvirke de offentlige finanser. Hvis konsolideringen af de offentlige finanser
fremskyndes og gælden reduceres, hvilket også vil nedbringe de høje rente- og afdragsudgifter, vil det også
skabe rum for en forbedring af udgiftskvaliteten.

Sikre de offentlige finansers holdbarhed på lang sigt på baggrund af den aldrende befolkning

I løbet af 90'erne traf Italien omfattende foranstaltninger for at reformere pensionssystemet for at undgå
uholdbare udgiftstendenser. På grund af de dårlige demografiske fremskrivninger forventes de aldersrelate-
rede udgifter i forbindelse med sundhed og pensioner stadig at stige svagt gennem de næste ti år. Det nye
system er nok udformet til at tage højde for ændringer i forventet levetid og økonomiens langsigtede vækst,
men vil nok alligevel kunne føre til stor økonomisk uligevægt, hvis der indtræder dårlige demografiske eller
økonomiske begivenheder. På denne baggrund nødvendiggør den store gældskvote finanspolitiske stramnin-
ger, da de vedvarende primære overskud vil skulle opretholdes over en lang periode. Der er stadig tvivl om,
hvorvidt de bebudede ændringer af socialsikringssystemet, selv om de fremmer privatfinansierede pensions-
ordninger, vil kunne tackle en række eksisterende kritiske problemer ved det offentlige pensionssystem,
såsom den langvarige overgang til et nyt bidragsbaseret system, eller spørgsmålet om den reelle opstart af
den såkaldte anden søjle via de planlagte bidragsreduktioner for nyansatte arbejdstagere.

Hæve den lave beskæftigelsesfrekvens, navnlig blandt kvinder og ældre arbejdstagere, og mindske de store forskelle mellem syd og nord

På trods af de seneste års forbedringer er der stadig et stort spænd mellem Italiens erhvervsfrekvenser og EU-gennemsnittet, især for kvinder og ældre arbejdstagere. De nationale mål er fastsat på disse områder. Overordnet betraget afspejler den store andel af uudnyttede menneskelige ressourcer fortsat den regionale skævhed, idet den nordlige del oplever høj arbejdsmarkedsdeltagelse og næsten fuld beskæftigelse, mens den sydlige del er karakteriseret ved lav deltagelse og høj arbejdsløshed. Den forholdsmæssige skævhed har været vedvarende, også selv om de samlede resultater er bedre i såvel nord som syd. Dette kan skjule en stor andel af sort arbejde. Det regionale mønster i beskæftigelsen og ledigheden ligner meget de regionale forskelle i produktivitet, hvilket kan tyde på, at det eksisterende lønforhandlingssystem ikke er tilstrækkeligt fleksibelt til at tage højde for sådanne regionale forskelle. Hertil kommer, at den lavere produktivitet i syd sandsynligvis også afspejler dårligere infrastrukturer. En anden vigtig svaghed for arbejdsmarkedet er ubalancen mellem et begrænset dagpengesystem og forholdsvis underudviklede aktive arbejdsmarkedsstrategier. Dette fænomen kan sammen med en mulig stigning i antallet af fleksible ansættelseskontrakter forøge risikoen for en dobbelt arbejdsmarkedsstruktur. For at formindske risikoen er der med Biagi-loven af 2003 indført foranstaltninger til at begrænse faren for løst og/eller usikkert arbejde og social udstødelse. Dette følges op af en øgning af den marginale fleksibilitet, bl.a. ved at indføre nye former for ansættelseskontrakter og liberalisere arbejdsformidlingen. Endelig er iværksættelsen af for længst vedtagne planer, såsom strategien for livslang læring eller reformen af den offentlige forvaltning, forsinket.

Styrke den videnbaserede økonomi gennem et højere uddannelsesniveau, også for de faglærte, investeringer i informationsteknologi, FoU og mere innovation

Trods visse fremskridt befinder den videnbaserede økonomi i Italien sig fortsat på et indledende stade. Uddannelsesniveauet er fortsat forholdsvis lavt ligesom udbuddet af faglært arbejdskraft. Der er for nylig vedtaget foranstaltninger for at tackle disse spørgsmål. Italien har også en dårlig placering, når det kommer til adgang til og brug af internet og e-handel. Erhvervsinnovationen er svag, idet virksomhedernes FoU-udgifter i forhold til BNP (0,5% i 2000) og antallet af patentansøgninger i forhold til befolkning knap når op på halvdelen af EU-gennemsnittet. Den italienske økonomis forholdsvis store andel af små og mellemstore virksomheder er en faktor, der bidrager hertil, idet disse virksomheder ofte mangler den kritiske masse til at være aktive på disse områder.

Forbedre erhvervsklimaet og konkurrencevilkårene yderligere i energi- og servicesektorerne

Selv om der er truffet foranstaltninger for at reducere bureaukrati og forbedre erhvervsklimaet, er de administrative procedurer stadig ofte dyre og tidskrævende for virksomhederne. Det bidrager til at gøre det italienske erhvervsliv forholdsvis mindre dynamisk end andre medlemsstater, hvilket kan måles med indikatorer for nettovirksomhedsoprettelse.

Egentlig liberalisering af energisektoren er i gang. På elektricitetsmarkedet er de tidligere monopolars dominerende stilling ved at svækkes, men tredjeparters netværksadgang er stadig problematisk, selv om den er frigivet ved lov. Det bidrager til el- og gaspriser, der fortsat er blandt de højeste i EU. Indførelsen af konkurrence foregår i nogle sektorer også forholdsvis langsomt, især for de liberale erhvervs og de lokale offentlige tjenesters vedkommende. Endelig var der i 2002 en nedgang i gennemførelsen af direktiverne for det indre marked, og antallet af overtrædelsesprocedurer ved EF-Domstolen rangerer på en andenplads i EU.

Landespecifikke retningslinjer for Italien

De udfordringer, der er skitseret ovenfor, nødvendiggør en række brede strukturreformer som beskrevet i de generelle retningslinjer (GR) i del I af de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer.

For hurtigt at konsolidere de offentlige finanser henstilles det til Italien at:

1. sikre reduktion af det konjunkturkorrigerede underskud med mindst 0,5 procentpoint om året (GR 1) ved at erstatte engangsforanstaltninger med foranstaltninger af mere permanent karakter, indtil der opnås en mellemfristet budgetstilling, der er tæt på balance eller i overskud
2. styrke koordineringen af politikkerne mellem samtlige niveauer i forvaltningen ved at sikre hensigtsmæssige og gennemsigtige håndhævelsesmekanismer i forbindelse med budgetdisciplinen, samtidigt med at der tilvejebringes tydelige kilder til finansiering af regionale udgifter og
3. finansiere yderligere skattelettelser med strukturelle nedskæringer i de løbende primære udgifter inden for rammerne af en omfattende reformplan for både udgifts- og indtægtssiden.

For at sikre de offentlige finansers holdbarhed på lang sigt på baggrund af den aldrende befolkning, henstilles det til Italien at:

4. sikre, at gældskvoten falder i tilfredsstillende tempo ned mod referenceværdien på 60% af BNP (GR 15) og
5. vedtage yderligere foranstaltninger for at tackle de kritiske spørgsmål i forbindelse med det offentlige pensionssystem (GR 16), især den langvarige overgang til et nyt bidragsbaseret system. Det nye system er netop udformet med henblik på at tackle negative demografiske forskydninger og fremme privatfinansierede tillægspensioner.

Italien bør også gøre en energisk indsats for at følge alle beskæftigelseshenstillinger (BH), som behandler beskæftigelsesspørgsmålene mere detaljeret. For at øge vækstpotentialet, sikre holdbare offentlige finanser på lang sigt, tackle følgerne af en aldrende befolkning og nedbringe regionale forskelle er det især vigtigt, at Italien hæver den lave beskæftigelsesfrekvens, navnlig blandt kvinder og ældre arbejdstagere, og mindsker de store økonomiske forskelle mellem nord og syd. Det henstilles især til Italien at:

6. fremme yderligere større deltagelse i arbejdsstyrken, især blandt kvinder, herunder sikre et tilstrækkeligt udbud af børnepasningsfaciliteter, og blandt ældre arbejdstagere gennem en styrkelse af incitamenterne til at udsætte tilbagetrækningen fra arbejdsstyrken (GR 4 og 16 samt BH 3 og 4)

7. reformere lovgivningen om sikkerhed i ansættelsen (GR 6) yderligere for at lette jobskabelsen og fremme tilpasningsevnen samt mindske arbejdsmarkedssegmenteringen som følge af de forskellige kontrakttyper og virksomhedsstørrelser og samtidigt øge midlerne for og forbedre effektiviteten af dagpenge- og bistandssystemet (GR 4 og BH 1 og 6) og
8. tilskynde arbejdsmarkedets parter til at acceptere løndannelsesmekanismer, der i højere grad afspejler produktivitet og individuelle kvalifikationer (GR 5).

For at styrke den videnbaserede økonomi gennem et højere uddannelsesniveau, også for de faglærte, investeringer i informationsteknologi, FoU og mere innovation henstilles det til Italien at:

9. fortsætte med at styrke befolkningens uddannelses- og træningsniveau og fremme erhvervslivets engagement i FoU og innovation samt øge udbredelsen af IT, især gennem foranstaltninger rettet mod små og mellemstore virksomheder (GR 13).

For fortsat at forbedre erhvervsklimaet og konkurrencevilkårene i energi- og servicesektorerne henstilles det til Italien i tråd med GR 9 til 14) at:

10. forbedre erhvervsklimaet ved at nedbringe de administrative byrder for erhvervslivet (GR 11) og
11. øge den effektive konkurrence i servicesektoren, åbne energimarkederne yderligere og forbedre gennemførelsen af direktiverne om det indre marked (GR 9).

9. Luxembourg

Luxembourg havde i løbet af 90'erne en meget høj vækst i real BNP. I 2001 var Luxembourgs åbne økonomi imidlertid udsat for en markant nedgang, i vidt omfang på grund af eksterne faktorer. Den økonomiske nedgang forventes med en vis forsinkelse også at føre til forværrede offentlige finanser. Budgetoverskuddet på 6,1% af BNP i 2001 forventes at have faldet til 2,6% af BNP i 2002 og der forudses underskud for 2003 og 2004. Når det er sagt, befinder de luxembourgske finanser sig forholdsvis godt i betragtning af den lave gæld og tilstedeværelsen af budgetreserver.

Over for udsigten til lavere økonomisk vækst end tidligere gennem det meste af 90'erne bør Luxembourg forsøge at hæve produktivitetspotentielt og samtidig forfølge stabilitetsorienterede makroøkonomiske politikker som grundlag for holdbar vækst. For at fremme væksten og fastholde sunde offentlige finanser er det nødvendigt at øge arbejdskraftudbuddet, såvel for at mindske udgifterne som for at øge skatteprovenuet. For at øge produktivitetspotentielt bør Luxembourg først og fremmest tackle to centrale udfordringer på områderne arbejdsmarkedsreform og produktmarkedsreform. Udfordringerne for Luxembourg bliver at:

- øge den lave nationale erhvervs- og beskæftigelsesfrekvens, især for ældre arbejdstagere
- forbedre erhvervs klimaet og fremme en iværksætterånd, så der kan opnås en mere velafbalanceret økonomisk struktur.

Øge den lave nationale erhvervs- og beskæftigelsesfrekvens, især for ældre arbejdstagere

Arbejdsmarkedsdeltagelsen i Luxembourg ligger under EU-gennemsnittet, og den er navnlig lav for ældre arbejdstagere. Der er opnået vækst i beskæftigelsen takket være grænsearbejdstagere og stigende deltagelse af luxembourgske kvinder i aldersgruppen 25-54 år, mens der stort set ikke er registreret fremskridt i erhvervsfrekvensen for ældre arbejdstagere på trods af foranstaltninger, som skal øge incitamenterne til at blive længere på arbejdsmarkedet. En mobilisering af det uudnyttede nationale beskæftigelsespotentiale er af stor betydning for at forbedre arbejdskraftudbuddet og således sætte skub i væksten. Hvis tidspunktet for tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet udsættes, vil det endvidere mindske afhængigheden af overførselsindkomster og dermed mindske offentlige udgifter til ydelser og pensioner. Incitamenterne til at blive længere på arbejdsmarkedet kan forbedres ved hjælp af yderligere reformer af førtidspensionsordningerne. Desuden skal der holdes nøje øje med følgerne af de seneste revideringer af invalidepensionsordningen.

Forbedre erhvervsklimaet og fremme en iværksætterånd, så der kan opnås en mere velafbalanceret økonomisk struktur

Luxembourg har fortsat en meget stærkt reguleret økonomi, især på prisområdet, og reformen, der skal modernisere konkurrencevilkårene, er endnu ikke iværksat. Den høje grad af åbenhed i Luxembourgs økonomi tiltrækker konkurrence fra udlandet, men reformer for at tilpasse den nationale konkurrencepolitik og opfølgningen herpå er afgørende for at fastholde fordelene ved de konkurrenceprægede økonomiske vilkår.

Luxembourgs økonomi har gennem det seneste tiår udviklet en høj grad af specialisering i finansielle tjenesteydelser. Dette har hidtil været en fordel for beskæftigelsen og væksten, men gør også Luxembourg mere sårbar over for mulige fremtidige sektorspecifikke chok. Større vægt på udviklingen af små og mellemstore virksomheder vil kunne bidrage til at mindske denne afhængighed og hæve arbejdsmarkedsdeltagelsen og beskæftigelsen, men man bør samtidig styrke nøglesektorerne, som f.eks. de finansielle tjenester, og diversificere økonomien yderligere, bl.a. ved at lette direkte udenlandske investeringer.

Landespecifikke retningslinjer for Luxembourg

De udfordringer, der er skitseret ovenfor, nødvendiggør en række brede strukturreformer som beskrevet i de generelle retningslinjer (GR) i del I af de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer.

Luxembourg bør også gøre en energisk indsats for at følge alle beskæftigelseshenstillinger (BH), som behandler beskæftigelsesspørgsmålene mere detaljeret. For at øge vækstpotentialet er det især vigtigt, at Luxembourg hæver den lave nationale arbejdsmarkedsdeltagelse og beskæftigelsesfrekvens, navnlig blandt ældre arbejdstagere. Det henstilles især til Luxembourg at:

1. revidere incitamenterne tidlig pensionering og førtidspensionering og sikre hensigtsmæssige kriterier for berettigelse til invalidepensionering (GR 16 og BH 2).

For at forbedre erhvervs klimaet og fremme en iværksætterånd, så der kan opnås en mere velafbalanceret økonomisk struktur, henstilles det til Luxembourg at:

2. tilendebringe iværksættelsen af reformerne af konkurrencelovgivningen og sikre, at konkurrence- og tilsynsmyndigheder råder over tilstrækkelig uafhængighed, ressourcer og beføjelser til at udføre deres opgaver (GR 9) og
3. træffe foranstaltninger til at fremme og forenkle oprettelsen af SMV og bidrage til SMV's adgang til risikovillig kapital (GR 11).

10. Nederlandene

Fra midten af 1990'erne til 2000 oplevede Nederlandene en realvækst i BNP, der lå væsentligt over gennemsnittet i EU, mens den harmoniserede ledighed faldt mærkbart til det næstlaveste niveau i EU. Siden 2001 har økonomien været udsat for en kraftig nedgang, hvilket har medført en betragtelig forværring af de offentlige finanser og, med en vis forsinkelse, en nedgang i beskæftigelsen. Det forventes, at et økonomisk opsving vil være beskedent, mens statsfinanserne forventes at forværres yderligere i kølvandet på den ugunstige makroøkonomiske situation. I 2003 forventes realvæksten i BNP fortsat at ligge under 1% efter en vækst på blot 0,3% i 2002. Den potentielle økonomiske vækst vurderes at være faldet til omkring 2% sammenlignet med 2,25% i resten af EU. Det lavere vækstpotentiale afspejler en række faktorer, herunder et stort antal personer, der er afhængige af overførselsindkomster, demografiske tendenser og ringe konkurrence inden for visse sektorer, hvilket mindsker arbejdsstyrken og produktiviteten, samt tab af eksternt konkurrenceevne, som delvis skyldes høje lønstigninger og utilstrækkelige erhvervsinvesteringer i F&U og innovation i de seneste år.

Med udsigt til lavere økonomisk vækst end i det meste af 1990'erne bør Nederlandene forsøge at øge sit produktionspotentiale og samtidig sikre stabilitetsrettede makroøkonomiske politikker som grundlag for vedvarende vækst. Med dette formål for øje står Nederlandene over for tre hovedudfordringer. Den første er at sikre de offentlige finansers holdbarhed, mens de næste to handler om reformer af arbejds- og produktmarkederne med henblik på at mobilisere underudnyttede ressourcer og øge konkurrencen og produktiviteten som led i styrkelsen af den økonomiske vækst. Udfordringerne for Nederlandene bliver at:

- justere budgettet i de kommende år i lyset af en svagere potentiel vækst og budgetudgifter som følge af en aldrende befolkning
- forøge arbejdsstyrken med personer, der p.t. er inaktive
- øge den forholdsvis langsomme vækst i produktiviteten, som bl.a. skyldes den ringe konkurrence i visse sektorer og utilstrækkelige erhvervsinvesteringer, især i F&U.

Justere budgettet i de kommende år i lyset af en svagere potentiel vækst og budgetudgifterne som følge af en aldrende befolkning

I den senere tid er det gået tilbage for Nederlandenes offentlige finanser, som lå forholdsvis gunstigt. Dette skyldes overvejende den dramatiske lavkonjunktur. I 2002 forventes det nominelle og konjunkturjusterede offentlige underskud at have udgjort omkring 1% af BNP. For indeværende er det imidlertid vanskeligt at vurdere finanspolitikken for de kommende år, da der endnu ikke er dannet regering efter parlamentsvalget den 22. januar 2003. Hvis politikken imidlertid ikke ændres, forventes den offentlige balance at forværres i de kommende år. Der er således behov for en budgetjustering for at opnå og opretholde en budgetstilling, der er tæt på balance eller udviser overskud. Det er særlig vigtigt, at det offentlige forbrug bringes i overensstemmelse med indtægtsgrundlaget, således at det afspejler den forventede nedgang i potentiel realvækst i BNP.

Forøge arbejdsstyrken med personer, der p.t. er inaktive

På trods af en gunstig situation på arbejdsmarkedet er der stadig en forholdsvis høj grad af inaktivitet i Nederlandene. Blandt faktorer, der giver særlig anledning til bekymring, er det høje antal personer, der i øjeblikket modtager invaliditetsydelse, og ledighedsfælderne i bistandsordningerne, som fortsat giver folk manglende incitament til at finde arbejde. Den store mængde ubrugt arbejdskraft ses for eksempel af, at 7% af arbejdsstyrken modtager arbejdsløsheds- og socialunderstøttelse, mens 11% modtager invaliditetsydelse. En yderligere vækst i beskæftigelsen er også afhængig af, at den kvindelige beskæftigelse fortsat vokser, og at ældre mennesker og minoriteter i højere grad aktiveres. Aktivering af den ubrugte potentielle arbejdsstyrke er yderst vigtigt, hvis beskæftigelsen skal øges, og væksten skal stimuleres væsentligt.

Øge den forholdsvis langsomme vækst i produktiviteten, som bl.a. skyldes den ringe konkurrence i visse sektorer og utilstrækkelige erhvervsinvesteringer, især i F&U

Produktivitetsvæksten i Nederlandene har været forholdsvis langsom siden 1999, hvor niveauet er sakket yderligere bagefter EU-gennemsnittet i 2002. Dette kan delvis tilskrives den hurtige vækst i beskæftigelsen og ubenyttet arbejdskraft. Den lave produktivitetsvækst kan imidlertid også skyldes den ringe konkurrence i visse sektorer samt Nederlandenes allerede lave og faldende specialisering inden for den mellem- og højteknologiske fremstillingssektor. Inden for byggeindustrien har et udvalg fra parlamentet fundet beviser for ulovlige prisfastsættelsesaftaler i 2002. I netværksindustri-erne har reformtræthed, der delvis skyldes en opfattelse af, at liberaliseringen ikke har været til brugernes fordel, forsinket arbejdet med den stadig utilstrækkelige konkurrence. De svage reguleringsystemer i de liberaliserede sektorer er en del af forklaringen på, hvorfor reformerne endnu ikke har givet fuldt udbytte. Ringe investeringer i F&U trækker produktivitetsvæksten i Nederlandene ned. I anden halvdel af 1990'erne lå erhvervslivets investeringer i F&U 10% under gennemsnittet i EU og endnu lavere i forhold til nabolande som Belgien og Tyskland. Et særligt problem er det ringe antal færdiguddannede inden for naturvidenskab og teknologi i aldersgruppen 20-29, som udgør den væsentligste kilde til fremtidige forskere.

Landespecifikke henstillinger til Nederlandene

De udfordringer, der er skitseret ovenfor, nødvendiggør en række brede strukturreformer som beskrevet i de generelle retningslinjer (GR) i del I af de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer.

For at sikre budgetjusteringen i de kommende år på baggrund af et svagere vækstpotentiale og budgetudgifterne i forbindelse med en aldrende befolkning henstilles det til Nederlandene at:

1. holde de offentlige udgifter inden for klart definerede reale maksima i overensstemmelse med en budgetstilling, der er tæt på balance eller udviser overskud (GR 1 og 14).

Nederlandene bør også gøre en energisk indsats for at følge alle beskæftigelseshenstillingerne (BH), der behandler beskæftigelsesspørgsmålene mere detaljeret. Med henblik på at øge vækstpotentialet, sikre de offentlige financers holdbarhed på længere sigt, løse problemet med en aldrende befolkning og åbne arbejdsmarkedet for en bredere gruppe er det særligt vigtigt for Nederlandene at forøge arbejdsstyrken med personer, der p.t. er inaktive. Det henstilles især til Nederlandene at:

2. sætte skub i reformerne af overførselsindkomstsystemet, så det kan betale sig at arbejde (GR 4 og BH 3). At lægge særlig vægt på berettigelse til bistandshjælp og betingelser. At lovgive om og gennemføre den planlagte reform af invalidepensionsordningen med fokus på både tilstrømning og aktivering af dem, som allerede modtager ydelserne.

Med henblik på at øge den forholdsvis langsomme produktivitetsvækst, som blandt andet skyldes den ringe konkurrence i visse sektorer og utilstrækkelige erhvervsinvesteringer, især i F&U, henstilles det til Nederlandene (jf. GR 9-14) at:

3. forbedre reguleringssystemet og dets virkemåde (GR 11), især inden for sektorer, hvor der har vist sig at være utilstrækkelig konkurrence, som byggebranchen og de liberale erhverv
4. fremme en mere teknologiorienteret uddannelse og styrke forbindelserne mellem videnskaben og erhvervslivet med henblik på at øge erhvervsinvesteringerne i F&U (GR 13).

11. Østrig

Siden 1970'erne har realvæksten i BNP i Østrig gennemsnitligt ligget lidt højere end i resten af EU. Den potentielle produktionsvækst vurderes imidlertid til at være faldet siden 1990 fra over til under gennemsnittet i EU. Hvor den potentielle produktionsvækst i Østrig i 1990 blev anslået til 3,1% (sammenlignet med et EU-gennemsnit på 2,8%), var tallet i 2002 faldet til 1,9% (2,2% i gennemsnit i EU), og det vil ifølge fremregningerne falde yderligere. En aldrende befolkning og en næsten stagnerende erhvervsfrekvens spiller sammen med en vækst i totalfaktorproduktiviteten, der ligger under gennemsnittet, en afgørende rolle i disse mindre positive fremtidsudsigter. De samme faktorer gør sig gældende inden for de offentlige finanser på to punkter: for det første betyder lav potentiel vækst tabte indtægter, og for det andet medfører en aldrende befolkning højere udgifter. Da nedskæringer ikke har mindsket det underliggende udgiftspres, har skattebyrden ligget højt, især siden 1995, og den toppede i 2001, hvilket afslører risikoen ved at igangsætte en ond cirkel med højt skattetryk og langsom vækst. For at lette trykket på de offentlige finanser og igen opnå forbedringer i indkomster og levestandard, der ligger over gennemsnittet, bør Østrig forsøge at øge incitamentet til henholdsvis at ansætte, arbejde og investere. Dette kræver til gengæld, at der opnås og opretholdes en budgetbalance med lavere skatter og udgifter i forhold til BNP.

En væsentlig faktor, der holder Østrigs vækstpotentiale nede, er de negative konsekvenser for rekruttering til arbejdsstyrken, der skyldes høje sociale overførsler og det brede udbud af sociale tjenesteydelser, som sammen med konsekvenserne af en aldrende befolkning har resulteret i en stadigt stigende belastning på de offentlige budgetter. Dette medfører et højt skattetryk, især på arbejde, som samtidig mindsker incitamentet til at deltage i arbejdsstyrken og efterspørgslen efter arbejdskraft. Derudover er det et grundlæggende problem for den østrigske økonomi, at der er ringe innovationskapacitet, og især ringe teknologisk udbredelse, hvilket resulterer i et svagt teknologigrundlag. Derfor kan det være nyttigt at omlægge det offentlige forbrug på en effektiv måde til fordel for disse væksthæmrende poster. Utilstrækkelig konkurrence på visse produktmarkeder lader derudover til at betyde yderligere forhindringer for mere dynamisk vækst. Udfordringerne for Østrig bliver at:

- sikre de offentlige finansers holdbarhed med en aldrende befolkning
- fortsætte med at styrke det svage teknologigrundlag og fremme erhvervslivets investeringer i F&U og innovation
- styrke udviklingen af reel konkurrence i visse sektorer.

Sikre de offentlige financers holdbarhed med en aldrende befolkning

Østrigs pensionssystem finansieres næsten udelukkende på et løbende grundlag, selv om der på det seneste er taget initiativer til at styrke privatfinansierede ordninger. På trods af at der blev gennemført en reform i 2000, og at ydelserne kun er steget beskedent i de seneste år, er pensionssystemets holdbarhed på sigt i fare i lyset af fremregningerne af den aldrende befolkning. Den ugunstige demografiske udvikling forværres af den lave reelle pensionsalder på 58 og den meget lave beskæftigelsesfrekvens blandt ældre arbejdstagere, skønt den samlede beskæftigelsesfrekvens allerede overstiger EU-målet for 2005. Da pensionsydelse kun bliver beregnet på grundlag af de 15 - fremover 18 - erhvervsaktive år med højeste indtægt, er der desuden ringe forbindelse mellem bidrag og ydelser, og de nuværende udgifter til pensioner i forhold til BNP er blandt de højeste i EU. Hvis det nuværende system fortsætter i sin nuværende form eller med mindre ændringer, bliver det nødvendigt at øge det allerede høje skattetryk yderligere, hvilket vil få negative konsekvenser for udbud og efterspørgsel af arbejde og dermed for vækstpotentialet. I december 2002 fremlagde en ekspertgruppe, pensionsreformkommissionen, en omfattende rapport med forskellige reformmuligheder. Sundhedssystemet vil ligeledes komme under stigende finansielt pres på trods af de seneste tiltag for at fastfryse udgifterne.

Bekymringerne for de offentlige financers holdbarhed på længere sigt er særlig påtrængende, da Østrigs gæld i forhold til BNP stadig ligger over loftet på 60%, og idet der endnu ikke kan konstateres nogen faldende tendens.

Fortsætte med at styrke det svage teknologigrundlag og fremme erhvervslivets investeringer i F&U og innovation

Den svage reelle konkurrence inden for visse sektorer betyder, at erhvervslivet har for lidt incitament til at foretage innovation og investeringer i forskning og udvikling. Udgifterne til F&U i forhold til BNP er langsomt steget til gennemsnittet i EU, men erhvervslivets investeringer i F&U er gradvis faldet fra omkring 50% til omkring 40% siden 1992. Derudover ligger udgifterne til it stadig under EU-gennemsnittet, og niveauet for investeringer med risikovillig kapital er blandt de laveste i EU. Bortset fra at der er ringe konkurrence, er den østrigske økonomi forholdsvis afhængig af små og mellemstore virksomheder, hvilket medvirker til at forklare de lave investeringer i F&U og innovation, da disse virksomheder ofte mangler kritisk masse til at udføre sådanne aktiviteter.

For at styrke dette svage teknologigrundlag er Østrig ved at udvikle programmer, som giver mulighed for at tilbyde finansielle og skattemæssige incitamer med henblik på at øge innovationen og samordne små og mellemstore virksomheders aktiviteter. Det stigende antal patenter og det pæne antal kandidater inden for videnskab og teknologi er en positiv udvikling, der kan være et nyttigt element i denne proces.

Styrke udviklingen af reel konkurrence i visse sektorer

Indtil de sene 1990'ere var den østrigske økonomi forholdsvis lukket, der var en lang tradition for social konsensus og lovgivning samt et behov for at involvere arbejdsmarkedets parter og delstaterne, når der skulle reformeres, hvilket har hæmmet konkurrencen. Økonomien står over for en høj grad af koncentration i visse sektorer, f.eks. trykte medier, fødevaredetailhandel, apoteker, forsikring, møbelsalg og netværksindustriene. For nylig er der dels gennemført en reform af den østrigske konkurrencelovgivning, dels er der oprettet en uafhængig konkurrencemyndighed på centralt plan, hvilket kan føre til et mere konkurrencepræget klima. Den nye konkurrencemyndighed skal dog først etablere sig og påbegynde sine undersøgelser den 1. juli 2002; og den skal opbygge en række pålidelige data. Denne situation vanskeliggøres af underbemanding. Desuden mangler tilsynsmyndighederne, f.eks. inden for telekommunikation, ofte beføjelser til at håndhæve deres beslutninger, hvilket fører til langvarige retssager, før der falder en afgørelse.

Landespecifikke henstillinger til Østrig

De udfordringer, der er skitseret ovenfor, nødvendiggør en række brede strukturreformer som beskrevet i de generelle retningslinjer (GR) i del I af de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer.

Østrig bør også gøre en energisk indsats for at følge alle beskæftigelseshenstillingerne (BH), der behandler beskæftigelsesspørgsmålene mere detaljeret.

For at sikre de offentlige finansers holdbarhed med udsigten til en aldrende befolkning henstilles det til Østrig at:

1. gennemføre foranstaltninger, der fører til strukturelle besparelser, også på lavere administrativt plan, således at det høje skattetryk sænkes, mens der sikres et konjunkturjusteret budget, som er tæt på at udvise balance (GR 1)

2. reformere det offentlige pensionssystem med henblik på at sikre de offentlige financers holdbarhed (GR 16), især skal pensionsudbetalingerne kædes tættere sammen med livslange bidrag, at hæve den lave reelle pensionsalder og i denne sammenhæng sikre øgede incitamentter til at arbejde (GR 4 samt BH 2 og 3) med henblik på at øge erhvervsfrekvensen blandt ældre arbejdstagere.

For fortsat at forbedre teknologigrundlaget og fremme erhvervslivets investeringer i F&U og innovation henstilles det til Østrig at:

3. tage foranstaltninger for at opmuntre erhvervslivet, især SMV, til at investere i forskning og udvikling (GR 13).

For at styrke udviklingen af reel konkurrence i visse sektorer henstilles det til Østrig (jf. GR 9-14) at:

4. øge konkurrencemyndighedens ressourcer og tage foranstaltninger til at styrke den effektive håndhævelse af tilsynsmyndighedernes afgørelser inden for telekommunikation (GR 9).

12. Portugal

I 1995-2000 udgjorde den økonomiske vækst i gennemsnit 4% årligt og var drevet af stærk indenlandsk efterspørgsel. Siden 2001 er den økonomiske stigningstakt faldet på grund af konjunkturedgang i Europa. Denne udvikling er blevet forstærket af de makroøkonomiske ubalancer, der opstod i anden halvdel af 1990'erne, især et stort underskud på samhandelen med udlandet og en utilfredsstillende udvikling med den finansielle konsolidering, som førte til en betydelig forværring af budgettet i 2001. De foranstaltninger, der blev taget i 2002, især vedtagelsen af et genopretningsbudget, er første skridt på vejen til en reduktion af den nævnte ubalance. I 2003 forventes den langsomme internationale udvikling og yderligere justeringer i den private efterspørgsel at føre til en økonomisk vækst på under 1% for andet år i træk, hvilket er væsentligt under det anslåede vækstpotentiale på omkring 2¾% - 3% (ca. ½ procentpoint over gennemsnittet i EU). Dette positive vækstpotentiale er lidt misvisende, da det stort set afspejler en større stigning i væksten i faktorinputs, som kun ledsages af små stigninger i totalfaktorproduktiviteten. Den lave produktivitetsvækst i Portugal er overvejende et strukturproblem, som står i forbindelse med undervisningssystemets ringe effektivitet, utilstrækkelig konkurrence, lave udgifter til F&U og ringe it-udbredelse. Sammen med den forholdsvis høje vækst i reallønnen har dette medført, at Portugals konkurrenceevne er blevet undergravet.

Den budgetære konsolideringsstrategi, der blev defineret i den seneste opdatering af stabilitetsprogrammet, afhænger i høj grad af gennemførelsen af omfattende strukturreformer. Med en ambition om på mellemlang sigt at sænke skatteindtægterne i forhold til BNP, hvilket afspejles i den planlagte nedsættelse af selskabsskatterne med henblik på at styrke den portugisiske økonomis internationale konkurrenceevne, er der kun én mulighed for at sikre en holdbar budgetkonsolidering. Det er ved at begrænse væksten i de primære løbende udgifter, som i sig selv kræver, at der gennemføres strukturreformer. Et andet væsentligt mål med de planlagte reformer er at styrke økonomiens vækstpotentiale, så man sikrer en holdbar stigning i totalfaktorproduktiviteten. Udfordringerne for Portugal bliver at:

- fremskynde konsolideringen af de offentlige finanser og bremse den kraftige dynamik i statens udgifter
- styrke den generelle konkurrenceevne, som lider under uddannelsessystemets ringe effektivitet, ringe investeringer i F&U, et lavt konkurrenceniveau i visse sektorer og høje nominallønstigninger
- sikre de offentlige finansers holdbarhed på lang sigt med en aldrende befolkning.

Fremskynde konsolideringen af de offentlige finanser og bremse den kraftige dynamik i statens udgifter

I perioden frem til budgetforværringen i 2001 var vækstraten i de løbende primære udgifter væsentligt over den nominelle BNP¹. I det meste af sidste halvdel af 1990'erne stemte dette overens med bestræbelserne på at konsolidere budgetstillingen, da den stigende indenlandske efterspørgsel medførte kraftigt stigende skatteindtægter. Dette mønster med budgetkonsolidering sluttede imidlertid med konjunkturedgangen i 2001 og bortfaldet af det nedadgående pres på renteudgifterne som følge af rentekonvergens til det lavere niveau i udlandet. Budgetkonsolideringen begyndte igen i 2002, men på grund af de normale forsinkelser i forbindelse med gennemførelsen af strukturjusteringer var den i høj grad afhængig af engangsforanstaltninger. På kort sigt er det nødvendigt at vedtage engangsforanstaltninger for at kunne genvinde den tabte dynamik i budgetkonsolideringen og for at underbygge en troværdig politik, således at regeringens strukturelle foranstaltninger, der udløser udgifter, kan få tid til at slå igennem.

Med henblik på at øge tempoet i konsolideringen af de offentlige finanser og dæmpe den kraftige dynamik i regeringens udgifter er det nødvendigt med en konsekvent og snarlig gennemførelse af de strukturelle reformforanstaltninger, der blev bekendtgjort i det opdaterede stabilitetsprogram fra januar 2003. Reformen på nøgleområder, især den offentlige administration, uddannelse, sundhedssektoren og socialområdet kan forventes at indvirke direkte på budgetkonsolideringen. Andre reformer (f.eks. på arbejdsmarkedet) vil formentlig have en indirekte virkning på budgetkonsolideringen, enten ved at stimulere et mere effektivt ressourceforbrug eller ved at skabe et bredere skatteudskrivningsgrundlag som følge af en vellykket politik for udbudssiden.

¹ I perioden 1995-2001 steg de løbende primære udgifter med 9% pr. år, mens det nominelle BNP steg med 7,2% årligt, og de løbende primære udgifter i forhold til BNP steg fra 33,4% i 1995 til 36,7% i 2001.

Styrke den generelle konkurrenceevne, som lider under uddannelsessystemets ringe effektivitet, ringe investeringer i F&U, et lavt konkurrenceniveau i visse sektorer og høje nominallønstigninger

Den ringe produktivitet og høje vækst i nominallønnen har medvirket til at svække Portugals eksterne konkurrenceevne. For det første er arbejdsproduktiviteten i Portugal den laveste i EU, og den stiger langsomt. Den væsentligste årsag hertil er det lave uddannelsesniveau, også inden for de yngre aldersgrupper. Erhvervslivets utilstrækkelige investeringer i F&U og innovation og ringe udbredelse af it berører ligeledes Portugal en vigtig kilde til produktivetsforbedringer. Den begrænsede virkning, som den offentlige finansiering af F&U har på private investeringer i F&U og innovation, er et tegn på ineffektivitet i det nationale forsknings- og udviklingssystem. En anden væsentlig begrænsning er den utilstrækkelige konkurrence inden for netværksindustriene. For det andet er nominallønnen steget med omkring 6% årligt i de seneste 10 år (hvilket er dobbelt så meget som EU-15), selv om der har været tegn på en vis løntilbageholdenhed i de seneste år.

Selv om Portugal har øget sine udgifter til uddannelse væsentligt i de senere år, er antallet af personer, som hverken tager studentereksamen eller lærer et fag, klart det højeste i EU¹. Fordelingen af uddannelsesudgifterne på hovedkategorierne viser, at en forholdsvis høj del går til lønomkostninger i forhold til andre industrialiserede lande, hvilket antyder, at ressourcerne bruges uhensigtsmæssigt. På trods af fremskridt på det seneste ligger den faglige træning på et væsentligt lavere niveau end resten af EU. Det har vist sig vanskeligt at inddrage mindre virksomheder i de nationale programmer, der sigter mod at dygtiggøre de ansatte.

¹ 45,5% i 2002 for begge køn og 52,9% for mænd.

Sikre de offentlige financers holdbarhed på lang sigt med en aldrende befolkning

Problemerne med at sikre de offentlige financers holdbar på længere sigt gør det endnu vigtigere at sørge for en hurtig reduktion af gælden, før den aldrende befolkning begynder at slå igennem på budgettet. Hvis dette mål skal nås, er det afgørende at fuldende budgetkonsolideringen og nå en budgetstilling, der er tæt på balance eller i overskud senest i 2006, som det er planlagt i Portugals opdaterede stabilitetsprogram fra januar 2003, og derefter opretholde denne budgetstilling. Dette er et nødvendigt, men ikke tilstrækkeligt, initiativ for at sikre de offentlige financers holdbarhed. Det skal suppleres med en konsekvent gennemførelse af en række strukturreformer med henblik på at begrænse væksten i aldersrelaterede udgifter og øge økonomiens generelle vækstpotentiale.

Landespecifikke henstillinger til Portugal

De udfordringer, der er skitseret ovenfor, nødvendiggør en række brede strukturreformer som beskrevet i de generelle retningslinjer (GR) i del I af de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer.

Portugal bør også gøre en energisk indsats for at følge alle beskæftigelseshenstillingerne (BH), der behandler beskæftigelsesspørgsmålene mere detaljeret.

For at fremskynde konsolideringen af de offentlige finanser og bremse den stærke dynamik i det offentlige forbrug henstilles det til Portugal at:

1. sikre, at det offentlige underskud sænkes yderligere i 2003 som planlagt, og at det konjunkturjusterede underskud derefter sænkes med mindst 0,5% af BNP pr. år, således at der opnås en budgetstilling, der er tæt på at være i balance (GR 1)
2. sikre, at underskuddet overvejende mindskes over udgiftssiden ved stringent gennemførelse af budgetplaner for alle statslige undersektorer (GR 14)
3. gennemføre strukturreformer på områder med mere direkte konsekvens for budgetkonsolideringen, især den offentlige administration, uddannelse, sundhed og social sikkerhed.

For at øge den generelle konkurrenceevne, som er i fare på grund af uddannelsessystemets ringe effektivitet, lave investeringer i F&U, ringe konkurrence i visse sektorer og høje nominallønstigninger, henstilles det til Portugal (jf. GR 9-14) at:

4. fremme erhvervslivets investeringer i F&U og innovation (GR 13) i sammenhæng med større it-udbredelse
5. øge udbyttet fra investeringerne i uddannelse, bl.a. med henblik på at øge de menneskelige ressourcers kvalifikationer (GR 13 og BH 1) og at sikre en mærkbar reduktion af antallet af personer, der forlader uddannelsessystemet med utilstrækkelig uddannelse eller træning
6. øge den reelle konkurrence i de liberaliserede forsyningsvirksomheder, især i energisektoren, og skabe et mere konkurrencepræget miljø ved at øge gennemførelsen af direktiverne om det indre marked (GR 9)
7. opmuntre arbejdsmarkedets parter til at sikre løntilbageholdenhed, således at lønstigningerne afspejler produktivitetsforøgelser og forskellige kvalifikationer med henblik på at øge konkurrenceevnen (GR 3 og 5).

For at sikre de offentlige financers holdbarhed på baggrund af en aldrende befolkning henstilles det til Portugal at:

8. øge sundhedssystemets effektivitet ved at indføre en bred vifte af foranstaltninger, der styrker markedsmekanismerne og rationaliserer efterspørgslen (GR 14)
9. gennemføre yderligere reformer af pensionssystemet for offentligt ansatte, således at dets holdbarhed sikres på længere sigt, og således at systemet gradvist bringes i overensstemmelse med pensionssystemet for arbejdstagere i den private sektor (GR 16).

13. Finland

I 1990'erne blev der gjort en vedvarende indsats for at fremstille og anvende informations- og kommunikationsteknologi, som har forvandlet Finland til en af de mest fremtrædende vidensbase-rede økonomier i verden, muligvis den mest fremtrædende. Sammen med markedsliberaliseringen har dette bidraget til en vækst i BNP i anden halvdel af 1990'erne på omkring 5%, dvs. pænt over potentialet (omkring 3%). Faldende eksternt efterspørgsel, især inden for telekommunikation, har siden 2000 fået produktionsvæksten til at falde til under det potentielle niveau. Hvis den indenland-ske efterspørgsel forbliver stabil, kan aktiviteten komme tæt på potentialet senest i 2004 i overens-stemmelse med den eksterne situation, som er i bedring.

Den nuværende samlede ledighed, som var lidt over 9% af arbejdsstyrken i 2001-02, lader overve-jende til at være strukturel. Erhvervsfrekvensen blandt ældre arbejdstagere er steget kraftigt siden lavpunktet i 1994, men ligger fortsat 20 procentpoint lavere end for den samlede arbejdsstyrke. På grund af disse to faktorer og de forholdsvis lange perioder, der tilbringes under uddannelse, samt en aldrende befolkning er det vanskeligt at nå regeringens mål om at hæve beskæftigelsen med 100 000 job i valgperioden og beskæftigelsesfrekvensen til 75% inden 2010. På trods af den seneste tids svage fald i forbrugerpristallet ligger prisniveauet i Finland næsten en femtedel over EU-gennemsnittet, hvilket tyder på manglende konkurrence, især inden for beskyttede tjenesteydelser. Hvis velfærdstjenesterne skal finansieres, kræves der et forholdsvis højt skattetryk, som kan blive vanskeligt at fastholde i lyset af udvandingen af udskrivningsgrundlaget og den øgede skattekonkur-rence. Behovet for at bibeholde et højt skattetryk kan lettes, hvis de budgetoverskridelser, der er konstateret på centralt statsligt plan, fjernes. Udfordringerne for Finland bliver at:

- mindske den høje strukturelle ledighed og forøge beskæftigelsesfrekvensen blandt ældre arbejdstagere
- styrke konkurrencen i visse sektorer og øge den offentlige sektors effektivitet.

Mindske den høje strukturelle ledighed og forøge beskæftigelsesfrekvensen blandt ældre arbejdstagere

Beskæftigelsen i Finland overstiger såvel de mål, der er blevet sat for den generelle beskæftigelse og den kvindelige beskæftigelse i EU som helhed i 2005, som Lissabon-målet for beskæftigelsesfrekvensen blandt kvinder i 2010, men målet om en beskæftigelsesfrekvens på tæt ved 70% er endnu ikke nået. På grund af demografiske begrænsninger vil dette mål være meget vanskeligt at nå. Hvis man skal opnå en stigning i beskæftigelsen og arbejdsstyrken, skal ældre arbejdstagere blive længere på arbejdsmarkedet. Den samlede ledighed faldt med 7½ procentpoint fra højdepunktet i 1994 til 9,1% i 2002 (dette tal var dog uændret fra 2001, hvilket afspejler den stagnerende økonomiske aktivitet). Ifølge de fleste prognoser forventes en NAIRU på omkring 8-9%, hvilket antyder, at den registrerede ledighed overvejende er strukturel. Der er for nylig indført en række foranstaltninger med det formål at få flere ledige i arbejde og øge arbejdsstyrken med ældre arbejdstagere. Der er bl.a. taget initiativ til at mindske det høje skattetryk på arbejde, skabe målrettede arbejdsmarkedsprogrammer, stramme reglerne for førtidspension og ophæve loftet på 60% for optjening af pensionsrettigheder. Disse initiativer er positive, men ikke tilstrækkelige, og en række foranstaltninger trækker i den modsatte retning, især den højere arbejdsløshedsunderstøttelse og forlængelsen af adgangen til ledighedspensionsordningen frem til 2008. Desuden virker indkøringsperioden for visse elementer af pensionsreformen noget langtrukken, hvilket forsinker reformernes positive virkning, som er at begrænse pensionsudgifterne.

Styrke konkurrencen i visse sektorer og øge den offentlige sektors effektivitet

Øget konkurrence bør kunne medvirke til at sænke det finske prisniveau, som er blandt de højeste i EU, og øge produktiviteten, som ligger omkring EU-gennemsnittet. Dette høje prisniveau kan kun delvis forklares ved høje indirekte skatter, landets afsides beliggenhed og den lave befolkningstæthed. Den nationale konkurrencemyndigheds undersøgelser peger på manglende konkurrence i visse sektorer, f.eks. netværksindustrierne. Den forholdsvis ringe samlede arbejdsproduktivitet i et land, der nået langt i overgangen til en vidensbaseret økonomi, kan også skyldes den store offentlige sektor og den begrænsede konkurrence inden for offentlige tjenesteydelser. Rapporter fra regeringen viser, at der er mulighed for at opnå effektivitetsstigninger i den offentlige sektor, som kan have en væsentlig positiv virkning på de offentlige finansers holdbarhed.

Den stærke økonomiske aktivitet i anden halvdel af 1990'erne medførte betydelige indtægter, især fra selskabs- og kapitalindkomst, selv om disse på det seneste har nået et normalt niveau. Selv om dette har givet plads til yderligere offentligt forbrug, er henholdsvis overskridelser af de offentlige forbrugsmål og for stor afhængighed af de exceptionelt store skatteindtægter ved at blive en risiko for central- og lokalregeringernes finanser, som p.t. er sunde. En mere effektiv udnyttelse af de nuværende ressourcer og begrænsning af det offentlige forbrug vil kunne give mere fleksibilitet over for nødvendigheden af at opretholde finansieringsniveauet for de nuværende tjenesteydelser.

Landespecifikke henstillinger til Finland

De udfordringer, der er skitseret ovenfor, nødvendiggør en række brede strukturreformer som beskrevet i de generelle retningslinjer (GR) i del I af de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer.

Finland bør også gøre en energisk indsats for at følge alle beskæftigelseshenstillingerne (BH), der behandler beskæftigelsesspørgsmålene mere detaljeret. For at øge vækstpotentialet er det særlig vigtigt, at Finland mindsker den høje strukturelle ledighed og øger beskæftigelsesfrekvensen blandt ældre arbejdstagere. Det henstilles især til Finland at:

1. øge incitamentet i skatte- og bistandssystemerne yderligere, således at det kan betale sig at arbejde, især ved at tage stilling til deres samlede virkning på ældre arbejdstagere, fortsat reformere adgangskriterierne, forbedre administrationen af understøttelsessystemerne og målrette foranstaltningerne på skatteområdet mod lavtlønnet arbejde (GR 4 og BH 2)
2. forsøge at sikre, at lønforhandlingssystemerne lader lønnen give et bedre billede af produktivitsforskelle på tværs af kvalifikationsgrupper, således at ledige med få kvalifikationer får bedre beskæftigelsesmuligheder (GR 5).

For at styrke konkurrencen inden for visse sektorer og forbedre den offentlige sektors effektivitet henstilles det til Finland (jf. GR 9-14) at:

3. øge bestræbelserne på at styrke konkurrencen i netværksindustriene og ikke-omsættelige tjenesteydelser (GR 9)

4. foretage yderligere bestræbelser på at øge den offentlige sektors effektivitet, bl.a. ved at forbedre rammebetingelserne for øget konkurrence, fremme benchmarkingen af den offentlige sektors effektivitet og forøge antallet af offentlige licitationer (GR 11)
5. forbedre mekanismerne til at kontrollere udgifterne og sikre, at udgiftsreglerne overholdes (GR 14).

14. Sverige

Sverige har haft forholdsvis pæn økonomisk vækst i de seneste år og har udvist en vis modstandskraft over for den svage globale aktivitet. Specielt er ledigheden fortsat lav, og de offentlige finanser er sunde. Den sunde finansielle stilling har gjort det muligt for Sverige at lette finanspolitikken som reaktion på lavkonjunktoren. Sveriges overordnede finanspolitiske strategi går ud på at have store overskud på lang sigt, hvilket underbygges af en budgetramme med streng udgiftskontrol, og dette forventes at føre til en finansiell stilling, der fortsat er tæt på balance eller i overskud i de kommende år. Inflationspresset forventes fortsat at være i overensstemmelse med inflationsmålet på 2% ±1 procentpoint, der afhænger af valutapolitikken, som underbygges af det faldende produktionsgab.

Den svenske velfærdsstat er den mest omfattende i EU, og både det samlede skattetryk¹ og det offentlige forbrug overstiger 50% af BNP. Dette afspejler sociale prioriteter, som generelt nyder bred offentlig tilslutning. For at sikre at de offentlige finanser bliver holdbare, er det vigtigt at sikre en effektiv udnyttelse af de offentlige ressourcer, især i takt med at en aldrende befolkning betyder yderligere udgiftspres. Desuden er det nødvendigt med foranstaltninger til at øge konkurrencen for at bearbejde det høje prisniveau og den lave arbejdsproduktivitet. Selv om Sverige har en høj beskæftigelsesfrekvens, er en forøgelse af arbejdsstyrken og øget beskæftigelse stadig en af de væsentligste udfordringer, hvis velfærdsstaten skal kunne finansieres på længere sigt. Udfordringerne for Sverige bliver at:

- sikre en tilstrækkelig arbejdsstyrke på baggrund af en aldrende befolkning
- styrke konkurrencen i visse sektorer og øge den offentlige sektors effektivitet.

¹ Udbetalinger fra offentlige forsikringsordninger beskattes i Sverige. Dette "institutionelle aspekt" i Sverige medfører et højere skattetryk, som det måles af Kommissionens tjenestegrene.

Sikre en tilstrækkelig arbejdsstyrke på baggrund af en aldrende befolkning

Sverige har allerede meget høje beskæftigelsesfrekvenser, som ligger væsentlig over Lissabonmålene for EU som helhed, herunder for kvinder og ældre arbejdstagere, og regeringen har sat sig som mål at øge beskæftigelsesfrekvensen yderligere. I lyset af den aldrende befolkning vil der være behov for at øge arbejdsstyrken, specielt ved at udnytte potentielle arbejdskilder blandt indvandrere, de unge og de langvarigt syge. Der lader til at være brug for yderligere bestræbelser for at skabe arbejdsincitament, især eftersom Sverige stadig har det højeste samlede skattetryk i EU og forholdsvis generøse understøttelsesordninger internationalt set. Den omfattende svenske velfærdsstat udgør på lang sigt en udfordring for den svenske økonomi. Finansieringen indebærer et fortsat højt samlet skattetryk og har derfor også negative skattemæssige konsekvenser for incitamentstrukturen. Med dette formål for øje vil det gavne væksten og beskæftigelsen, hvis de mest fordrejende elementer inden for systemerne for skatter og overførselsindkomster kunne mindskes. Hvad de offentlige finanser angår, er det ligeledes vigtigt at mindske antallet af personer, der modtager forskellige former for understøttelse. Den problematiske situation med sygeorlov og førtidspensionering i stort omfang fortjener særlig opmærksomhed, ikke mindst på grund af budgetbelastningen. Regeringen har sat sig det mål at halvere antallet af personer, der modtager socialhjælp senest i 2004 og at halvere antallet af sygeorlovsdage senest i 2008.

Styrke konkurrencen i visse sektorer og øge den offentlige sektors effektivitet

Øget konkurrence kan medvirke til at sænke det svenske prisniveau, som er blandt de højeste i EU, og forøge produktiviteten, som ligger under EU-gennemsnittet. Det høje prisniveau kan kun delvis forklares ved høje indirekte skatter, landets afsides beliggenhed og den lave befolkningstæthed. Der er eksempler på utilstrækkelig konkurrence i den private sektor, hvilket ses af at det svenske prisniveau ligger mere end 20% over gennemsnittet i EU. En undersøgelse fra den svenske konkurrencemyndighed viser, at omkring halvdelen af denne forskel skyldes utilstrækkelig konkurrence. Specielt er prisniveauet væsentlig højere inden for detailhandelen, boligmarkedet, byggebranchen og ikke-omsættelige tjenesteydelser.

Sverige har en af de største offentlige sektorer i EU, hvilket kan være en af grundene til den lave arbejdsproduktivitet. Det offentlige er begyndt at afgive markedsandele inden for offentlige tjenesteydelser, men de private virksomheder har stadig kun en lille andel af beskæftigelsen inden for velfærdstjenester. Det er vigtigt med øget effektivitet inden for offentlige tjenesteydelser, hvis man vil sikre, at borgerne får valuta for pengene.

Landespecifikke henstillinger til Sverige

De udfordringer, der er skitseret ovenfor, nødvendiggør en række brede strukturreformer som beskrevet i de generelle retningslinjer (GR) i del I af de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer.

Sverige bør også gøre en energisk indsats for at følge alle beskæftigelseshenstillingerne (BH), der behandler beskæftigelsesspørgsmålene mere detaljeret. For at øge vækstpotentialet og sikre de offentlige finansers holdbarhed på lang sigt er det særlig vigtigt, at Sverige sørger for en passende arbejdsstyrke på baggrund af den aldrende befolkning. Det henstilles især til Sverige at:

1. gennemføre yderligere reformer af skatte- og understøttelsessystemet for at øge incitamentet til at arbejde, især for grupper, der betaler høj reel marginalskat (GR 4 og BH 3), og fuldende skattereformen vedrørende arbejdsindkomst, mens de sunde offentlige finanser bibeholdes.

Med henblik på at øge konkurrencen inden for visse sektorer og forbedre den offentlige sektors effektivitet henstilles det til Sverige (jf. GR 9-14) at:

2. øge bestræbelserne på at styrke konkurrencen i sektorer med utilstrækkelig konkurrence
3. gøre yderligere bestræbelser på at øge den offentlige sektors effektivitet, bl.a. ved at forbedre rammerne for øget konkurrence, fremme benchmarkingen af den offentlige sektors effektivitet og forøge antallet af offentlige licitationer (GR 11).

15. Det Forenede Kongerige

Den britiske økonomi har oplevet næsten ti år med vedvarende produktionsvækst. Inflationen er blandt de laveste i EU, og ledigheden er den laveste i 27 år. De underliggende udsigter er generelt positive, men der er risici for en forværring. Blandt disse kan nævnes muligheden for en pludselig nedgang i væksten i det private forbrug, som har ligget højt i den seneste tid, i takt med at husholdningerne begynder at reagere på en lavere bruttoformue som følge af de seneste fald på aktiemarkedet. Indtil videre har denne sektor haft en stødpude i form af fortsatte stigninger i huspriserne, selv om de seneste indikatorer peger i retning af en lavere stigningstakt i huspriserne. De offentlige finanser udviste et underskud på 1,3% af BNP i 2002, og der forventes også underskud i 2003 og 2004 – delvis af konjunkturmæssige årsager i forbindelse med lave virksomhedsoverskud og planlagte stigninger i løbende udgifter og kapitaludgifter i forhold til BNP. Formålet med sidstnævnte er at rette op på langvarige underinvesteringer i den offentlige infrastruktur. I de seneste år har Det Forenede Kongerige gjort fortsatte fremskridt på arbejdsmarkedet med yderligere reformer af skatte- og understøttelsessystemet, og der er gennemført en række målrettede foranstaltninger. Resultaterne på arbejdsmarkedet er blandt de bedste i EU med en ledighed på omkring 5%. På trods af arbejdsmarkedets forholdsvis stramme tilstand er især løntrykket beskedent, og denne situation forventes at fortsætte. Samlet forventes forbrugerpristallet i gennemsnit at ligge under 2% i 2003 og 2004.

Det forholdsvis lave produktivetsniveau, som bl.a. skyldes ringe grundlæggende færdigheder blandt visse arbejdstagergrupper, er fortsat en af de væsentligste udfordringer. Arbejdsproduktiviteten ligger lavere end gennemsnittet i EU, selv om denne forskel er indsnævret siden 1995. Samtidig er udgifterne til F&U lige under EU-gennemsnittet. En anden central udfordring er at mindske det store antal personer i den erhvervsaktive alder, der modtager sygdoms- og invaliditetsunderstøttelse, hvilket kan bremse yderligere tilgang til arbejdsstyrken. Den tredje væsentlige udfordring er at forbedre de offentlige tjenesteydelser i Det Forenede Kongerige hvad angår kvalitet og effektivitet. Udfordringerne for Det Forenede Kongerige bliver at:

- øge det forholdsvis lave produktivetsniveau
- mindske det store antal personer i den erhvervsaktive alder, der modtager sygdoms- og invaliditetsunderstøttelse, og opretholde arbejdsstyrken på længere sigt
- forbedre de offentlige tjenesteydelser hvad angår kvalitet og effektivitet.

Øge det forholdsvis lave produktivetsniveau

Det Forenede Kongerige har i lange tider haft et lavere produktivetsniveau i forhold til EU-gennemsnittet. Selv om produktivetsgabets i forhold til EU har været for nedadgående i de seneste år, lå den britiske arbejdsproduktivitet stadig under EU-gennemsnittet i 2002. Det Forenede Kongeriges produktivetsvækst er muligvis blevet bremset af, at personer med ringe kvalifikationer er kommet i arbejde i de seneste år. Der er imidlertid også andre strukturelle faktorer, som er væsentlige, hvis Det Forenede Kongeriges produktivitet skal øges, f.eks. konkurrencen, iværksætterklimaet, videnskab og innovation, kvalifikationer og investeringer. I de seneste år har den britiske regering taget mange initiativer til at øge produktiviteten, men der vil gå lang tid, før disse foranstaltninger kan mærkes fuldt ud, og der kan være brug for yderligere foranstaltninger. Konkurrencepolitikken, som for nylig er blevet strammet, skal håndhæves konsekvent, især inden for de liberale erhverv og apotekerne, hvor konkurrencemyndigheden har konstateret, at reglerne hæmmer konkurrencen, og postvæsenet, hvor der var et monopol indtil for nylig. Foranstaltninger med henblik på at fremme F&U og øge kvalifikationerne forventes også at medvirke til at øge produktiviteten.

Mindske det store antal personer i den erhvervsaktive alder, der modtager sygdoms- og invaliditetsunderstøttelse, og opretholde arbejdsstyrken på længere sigt

Det Forenede Kongerige ligger over alle de mål, som Det Europæiske Råd har sat for beskæftigelsen, med en samlet beskæftigelsesfrekvens på 71,6% i 2002 og en beskæftigelsesfrekvens på 65,3% og 53,5% for henholdsvis kvinder og ældre arbejdstagere. I 2002 udgjorde ledigheden 5,2%. Det Forenede Kongerige har i de seneste år gjort yderligere fremskridt på arbejdsmarkedet med yderligere reformer af skatte- og bistandssystemer og udvikling af en række målrettede initiativer. Imidlertid ledsages den høje beskæftigelse af forholdsvis lav produktivitet, der delvis skyldes både utilstrækkelige grundlæggende kvalifikationer og for nogle arbejdstageres vedkommende manglende træningsmuligheder. Antallet af personer i den erhvervsaktive alder, der modtager sygdoms- og invaliditetsydelse, ligger fortsat højt og udgør nu 3 millioner personer, hvoraf 2,7 millioner modtager supplerende bistand, hvilket kan begrænse mulighederne for yderligere forøgelse af arbejdsstyrken. Det Forenede Kongerige erkender betydningen af at afhjælpe inaktivitetsniveauet blandt langvarigt syge og handicappede.

Ud over eksisterende foranstaltninger, som f.eks. New Deal for handicappede, overvejer regeringen omfanget af yderligere foranstaltninger og har bebudet planer om at gøre forsøg med tidligere og mere intensiv støtte til modtagere af socialydelser i forbindelse med uarbejdsdygtighed. Selv om ledigheden forsat ligger væsentligt under EU-gennemsnittet, er der væsentlige forskelle på adgangen til arbejdsmarkedet, idet inaktivitet og ledighed er koncentreret i bestemte områder og i særlige grupper af befolkningen. Det Forenede Kongeriges omfattende strategi Welfare to Work tager sigte på at afhjælpe langtidsledigheden og yder målrettet hjælp til de grupper, der er dårligst stillet med hensyn til beskæftigelse.

Forbedre de offentlige tjenesteydelser hvad angår kvalitet og effektivitet

Stigende efterspørgsel og øgede forventninger til kvaliteten har betydet øget tryk på leverandørerne af offentlige tjenesteydelser. Derudover lider de offentlige tjenester under tidligere tiders underinvestering. Denne udvikling manifesterer sig i problemer som ventelister, ringere infrastruktur og medarbejdermangel i visse områder. Den britiske regering har derfor budgetteret med en væsentlig stigning i udgifterne til offentlige tjenesteydelser. Der gøres op med underinvesteringerne i den offentlige infrastruktur, idet den offentlige sektors reale nettoinvesteringer forventes at stige til mere end det dobbelte fra 2000-01 til omkring 1,4% af BNP i 2002-03 og derefter til 2,0% af BNP i 2005-06. Derudover forventes realudgifterne til uddannelse at stige med 5,9% årligt frem til 2005-06, og udgifterne til sundhedsforsorg stiger ifølge planerne med 7,4% årligt i samme tidsrum. Den britiske regering anerkender, at disse stigende udgifter skal ledsages af reformer, så det sikres, at disse ressourcer anvendes og fordeles effektivt, så forbrugerne modtager offentlige ydelser af en højere kvalitet, og både forbrugere og skatteydere får mest muligt for pengene.

Landespecifikke henstillinger til Det Forenede Kongerige

De udfordringer, der er skitseret ovenfor, nødvendiggør en række brede strukturreformer som beskrevet i de generelle retningslinjer (GR) i del I af de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer.

For at øge det forholdsvis lave produktivetsniveau henstilles det til Det Forenede Kongerige (jf. GR 9-14) at:

1. styrke konkurrencen inden for bl.a. de liberale erhverv, postvæsenet og apotekerne (GR 9)
2. overvåge de gældende foranstaltninger med henblik på at fremme F&U (GR 13)
3. undersøge og i givet fald styrke politikker med henblik på styrkelse af arbejdsstyrkens grundlæggende kvalifikationer (GR 13).

Det Forenede Kongerige bør også gøre en energisk indsats for at følge alle beskæftigelseshenstillingerne (BH), der behandler beskæftigelsesspørgsmålene mere detaljeret. For at øge vækstpotentialet og øge arbejdsstyrken er det særlig vigtigt, at Det Forenede Kongerige henvender sig til det store antal personer i den erhvervsaktive alder, som modtager sygdoms- og invaliditetsunderstøttelse, og sørge for tilgangen til arbejdsstyrken på længere sigt. Det henstilles især til Det Forenede Kongerige at:

4. sikre, at alle arbejdsdygtige personer får mulighed for og incitament til at arbejde, især ved at gennemgå og efter behov reformere understøttelsesordningerne i forbindelse med sygdom og invaliditet (GR 4 og BH 3).

For at øge de offentlige tjenesteydelsers kvalitet og effektivitet henstilles det til Det Forenede Kongerige at:

5. sikre, at de offentlige tjenesteydelser i forbindelse med de påtænkte stigninger i udgifterne til den offentlige infrastruktur (herunder investeringer i transportinfrastrukturen) leveres effektivt, og at omkostningseffektiviteten sikres (GR 11 og 14).